

PROPANYT!

November 2013, nr. 4

udgivet af

Prostatakræftforeningen PROPA

Arv og prostatakræft

Overlevelse efter
prostataktomi

Hvad er Movember?

Nr. 4, november 2013

PROPA NYT udgives af Prostatakræftforeningen.

Adresseændringer, eventuel udmeldelse eller afmelding af PROPA NYT bedes meddelt til Sekretariatet, Jernbanegade 23 B, 4000 Roskilde, tlf. 33 12 78 28, e-mail: sekretariat@propa.dk

Redaktion:

Werner Klinth Jensen (ansv.red.)
Klosterengen 89, 4000 Roskilde
tlf. 46 37 12 56, e-mail: wkj@propa.dk
Birthe Olsen, Maglekæret 20 B,
2680 Solrød Strand, tlf. 56 87 08 34
e-mail: bo@propa.dk

Næste blad udkommer den 15. februar 2014

Stof til februar-bladet 2013 bedes sendt til Werner Klinth Jensen senest den 2. januar 2013.
På www.propa.dk kan du se tidligere numre af PROPA NYT og af Nyhedsbrevet (det tidligere navn)

Fotos: Jørgen Jørgensen Fotografi © m.fl.
Grafiker: Dorte Hansen
Tryk: KLS Grafisk Hus
Oplag: 4.700

Redaktionelle retningslinier

Redaktionen forsøger efter bedste evne at finde frem til stof, der har en bred interesse for PROPAs medlemmer og interessenter. Redaktionen påtager sig ikke ansvar for de i artiklerne foreslåede behandlinger m.m.

Redaktionen forbeholder sig ret til at udelade eller udskyde indsendte indlæg eller foreslå ændringer til disse, ligesom redaktionen i visse tilfælde påfører bemærkninger til artiklerne.

Redaktionen forbeholder sig ret til at forkorte indlæg – og evt. foretage hensigtsmæssige redaktionelle ændringer – bl.a. af hensyn til ensartethed i opsætning, valg af sprogbrug m.m.

Vesentlige ændringer vil dog altid ske i samråd med artiklens forfatter inden optagelse i PROPA NYT

Indhold

3 Knæk dødelighedskurven for prostatakræft!

4 Arv og øvrige dispositioner til prostatakræft

8 Overlevelse efter radikal prostatektomi i Danmark 1995-2011

11 Din egen indsats kan gøre en stor forskel

12 Forslag til uddeling af prostatakræftprisen 2014

13 Enighed om målet – men divergerende meninger om metoden – debatmøde i Aalborg 10. september 2013

16 Bedre behandling af prostatakræft i Europa

18 Hvad er Movember?

19 Nyt middel giver livskvalitet

20 Som faderen fik også en af sønnerne prostatakræft

21 Indkaldelse af ansøgninger om støtte til kompetenceudvikling

22 Kort nyt

23 Kort mødeoversigt

25 Mødekalendar

31 Landsbestyrelsesmedlemmer og suppleanter

32 Regionsbestyrelse og lokalgrupper i Hovedstadsregionen

32 Regionsbestyrelse og lokalgrupper for øvrige Sjælland

33 Regionsbestyrelse og lokalgrupper på Fyn og omliggende øer

33 Regionsbestyrelse og lokalgrupper for region Nordjylland

34 Regionsbestyrelse og lokalgrupper for region Midtjylland

35 Regionsbestyrelse og lokalgrupper for region Sydjylland

35 Udvalg

36 PROPAs landsmøde den 5. april 2014

Forsidebillede:

En ny brochure om arv og øvrige dispositioner til prostatakræft udkommer i november - se side 4

Foto: Jørgen Jørgensen ©

Knæk dødelighedskurven for prostatakræft!

Af K. B. Madsen
landsformand for PROPA
Foto: Sara Skytte

Siden PROPA's stiftelse i år 2000, er omkring 15.000 mænd døde i Danmark af prostatakræft. Det svarer til ca. 1.200 om året eller 3 - 4 mænd om dagen. Ifølge en nylig offentliggjort OECD undersøgelse er Danmark blandt de lande i Europa, hvor dødeligheden af prostatakræft er højest. Blandt 40 europæiske lande ligger Danmark således næsthøjest - kun overgået af Litauen!

Selv om kun få lande har så præcise cancer- og dødelighedsregistre som Danmark, er opgørelsen dog alarmerende.

På trods af dygtig lægefaglig indsats er antallet af mænd, der årligt dør af prostatakræft i Danmark ikke ændret over den samme periode, men har ligget konstant på ca. 1200/år. Tilsvarende dødelighedskurve for brystkræft i Danmark er knækket med en pæn årlig reduktion over de seneste 5 år. Og ser man på dødelighedstallene for prostatakræft i USA, fremgår det af en nylig udkommet cancerstatistik fra januar 2013, at de er faldet endog ganske betydeligt igennem de sidste 10 år.

Det er vigtigt at få den danske dødelighedskurve for prostatakræft knækket!

Tidlig opdagelse af aggressiv prostatakræft giver bedre muligheder for helbredelse. Det betyder ikke, at der skal indføres en generel screening for prostatakræft i Danmark, da den forhåndenværende PSA test som bekendt i så fald ville medføre en betydelig overbehandling af de ikke-aggressive tilfælde, som i stedet burde håndteres i en aktiv overvågning. Men da der i omkring 1/3 af prostatakræftdiagnoser optræder familiærdisposition for sygdommen, er det vigtigt, at de praktiserende læger husker at spørge ind til, om der er prostatakræft i familien. Så kunne sygdommen måske findes og behandles i tide. Se artikel i dette blad om sygdommens arvelighed.

Som omtalt i årets PROPA NYT nr. 2 arbejdes der på Herlev Hospital på forsøgsbasis med nye billeddiagnostiske metoder, som kan øge sikkerheden ved diagnosticeringen af prostatakræft. Det er metoder, som allerede anvendes i andre lande i Europa. Det er vigtigt, at der afsættes midler, så sådanne lovende metoder hurtigst muligt kan indføres på alle prostatakræftbehandlende sygehuse i Danmark. Og det må ikke forsinkes af tøvende samarbejde mellem sygehusenes specialister!

Prostatakræftpatienter med udbredt sygdom har ikke været forvænt med nye lægemidler og behandlingsmetoder siden ibrugtagning af kemobehandlingen i 2004. I de seneste år er der imidlertid fremkommet en række lindrende og livsforlængende mediciner såsom Denosumab, Jevtana og Zytiga - og på det seneste Xtandi, der er godkendt af såvel de amerikanske som europæiske sundhedsmyndigheder.

Danske Regioners Koordinationerråd for ibrugtagning af sygehusmedicin, KRIS, har i henhold til rådets kommissorium til opgave at vurdere om ny medicin bør tages i brug som standardbehandling i regionerne og at sikre koordinering af ibrugtagning af ny medicin på tværs af regioner.

Det er dybt frustrerende og uforståeligt, at KRIS på trods af anbefalinger fra den højeste lægefaglige instans inden for prostatakræftbehandling, DAPROCA, i praksis besværliggør/umuliggør godkendelse af Xtandi som standardbehandling. Xtandi har været imødeset med store forventninger af alvorligt syge kræftpatienter som en lindrende og livsforlængende medicin, der over i købet har få bivirkninger. Som patientforening vil vi arbejde ihærdigt for at påvirke denne beslutning.

Oplysning om sygdommen og dens behandlingsmuligheder er stadig meget vigtig såvel alment som over for de praktiserende læger, der iflg. udtalelse fra egne rækker, burde være mere "vakse" til at spørge ind til såvel sygdommen i den nære familie som til symptomer, når den midaldrende mand endelig kommer til læge.

MOVEMBER oplysningskampagnen for prostatakræft (se artikel her i bladet) vil atter blive gennemført i november i år. PROPA har i den forbindelse indledt et samarbejde med MOVEMBER. Vi håber derigennem at få de yngre mænd gjort opmærksom på den arvelige komponent i sygdommen.

Den nordiske spørgeundersøgelse er i fuld gang, og alle opfordres til at besvare spørgeskemaet, der kan findes på PROPAs hjemmeside www.propa.dk. Husk også at opfordre ikke-medlemmer til at udfylde spørgeskemaet - og få dem til at melde sig ind i PROPA ved samme lejlighed!

Der er netop færdiggjort en meget spændende pjece om "Ernæring og fysisk aktivitet ved prostatakræft". Pjecen, der er forfattet af klinisk diætist Mette Borre og professor Michael Borre, er særdeles omfattende og lettilgængelig, og indholdet er veldokumenteret (til forskel fra mange andre lignende). Den kan i høj grad anbefales og vil være tilgængelig ved efterårets PROPA møder.

God læselyst!

Arv og øvrige dispositioner til pro

Af professor
Michael Borre,
Aarhus Universitetsho-
spital Skejby

Fotos: Jørgen Jørgensen

Grundlæggende er alle kræftformer genetisk betingede. Den uhæmmede cellevækst der kendetegner kræft skyldes fejl i cellens arvemateriale (DNA). I forbindelse med cellernes delingsproces opstår der dagligt hos os alle tusindevis af DNA-fejl. I de fleste tilfælde kan cellen selv rette sine egne fejl, men når reparationer mislykkes kan alvorlige sygdomme - herunder kræft - udvikle sig.

Nogle blivende DNA skader opstår pludseligt og er således ikke arvelige, mens andre DNA-fejl går i arv fra generation til generation. Selv medfødte DNA-fejl vil ikke nødvendigvis forårsage sygdom. Faktisk medfører de fleste kræftgener ikke i sig selv kræft, uden de bliver hjulpet på vej af yderligere sundhedsskadelig påvirkning såsom udsættelse for stråling eller giftstoffer.

DNA molekyle (udsnit)

Selvom prostatakræft er den mest almindelige form for kræft hos mænd, har det taget lang tid at erkende, at arvelighed spiller en så vigtig rolle i dets opståen. Aktuelt forsøger man at afdække de præcise genetiske defekter, der prædisponerer til prostatakræft.

På sigt vil det være af stor betydning at kunne identificere disse mænd tidligt, således at man kan forhindre alvorlig sygdom hos dem og deres slægtninge. Selvom fordelene ved generel PSA screening ikke er bevist og frarådes, anbefales mænd med en påvist arvelig disposition til prostatakræft, at lade sig teste 5-10 år tidligere end familiemedlemmers sygdomsdebut.

Herudover kan mænd med en familiærbetinget øget risiko også via livsstilsændringer forsøge at forhindre det arvelige gen for prostatakræft i at blive aktiveret.

Arvens betydning

Der er ingen tvivl om, at prostatakræft i specielt ung alder ophobes i bestemte familier. Mistanken rejstes allerede for over 60 år siden, men sammenhængen blev først endeligt påvist i begyndelsen af 1970'erne. Siden da har en lang række undersøgelser bekræftet dette.

Den mest veletablerede undersøgelsesmetode hertil kræver, at mænd med prostatakræft og deres familier undersøges for hvor mange af de pårørende der også har sygdommen. Samtidigt undersøges familier med et tilsvarende antal alderssammenlignelige mænd uden prostatakræft. Ved at sammenligne forekomsten af prostatakræft blandt de pårørende til kræftpatienter med de raske mænds familier, kan en såkaldt relativ risiko beregnes.

Er hyppigheden af prostatakræft fx dobbelt så stor hos mænd med familiærdisposition, sammenlignet med familier uden prostatakræfttilfælde, vil den relative risiko være 2,0. Med andre ord ville et tilfælde af prostatakræft i familien fordoble en mands risiko for selv at udvikle sygdommen.

Selv om man i de mange undersøgelser er enige om, at slægtskab med prostatakræfttramte, øger familiens generelle risiko, er man meget uenige om, hvor stor denne risiko i virkeligheden er.

En af forklaringerne herpå er, at prostatakræft rammer i næsten alle familier og ofte ikke medfører alvorlig sygdom og død. Risikoen er derfor størst i familier, hvor historien afslører, at nære slægtninge med sygdommen har udviklet en alvorlig form for prostatakræft, at flere familiemedlemmer rammes samt at sygdom-

Prostatakræft

‘Slægtstræ’

men konstateres i relativ ung alder – dvs. før 60 års alderen.

I tilfælde af at far eller bror diagnosticeres med prostatakræft,

øges ens risiko for selv at udvikle sygdommen 2-3 gange, sammenlignet med mænd uden en sådan familiehistorie. Drejer det sig om prostatakræft blandt bedstefædre, onkler eller fætre er risikoen mindre udtalt.

Miljø

Familier deler mere og andet end gener. De udsættes typisk også for de samme miljøpåvirkninger. Man har beslægtede spise- og motionsvaner, ensartet uddannelsesniveau og tilhører samme socialklasse. Hvis en familie er disponeret for at udvikle prostatakræft, kan grunden hertil i virkeligheden ligeså godt skyldes livsstilspåvirkninger som familiens gener.

I Skandinavien råder vi over meget detaljerede personregistre. Hvad vi foretager os registreres så at sige fra vugge til grav. Vi råder således over helt unikke tvillingeregistre, med persondata på både én- og tveæggede

tvillinger. Desuden indeholder registret oplysninger om, hvorvidt tvillingerne opvoksede i samme hjem eller de blev adskilt tidligt i livet.

Ved at sammenligne forekomsten af kræft, har man været i stand til at beregne den relative betydning af arvelige og miljømæssige faktorer for udvikling af en række forskellige kræfttyper.

Arvelighed fandtes kun at yde et mindre bidrag til udvikling af de fleste kræftformer. Prostata-, bryst- og tarmkræft var dog undtagelser. I disse sygdomme synes arvelighed at spille en større rolle. Man udregnede at omkring 40% af risikoen for at udvikle prostatakræft afhænger af nedavede faktorer, mens tallet var lidt lavere for bryst- og tarmkræft.

Andre kræftformer

Det synes således klart, at en familiehistorie med prostatakræft øger en mands risiko for at udvikle sygdommen - men medfører en familiehistorie med andre kræftsygdomme også en øget risiko for at udvikle prostatakræft?

Ja - i nogle tilfælde. Sammenhængen menes stærkest i forhold til brystkræft. I en stor amerikansk undersøgelse fulgte man næste en halv million mænd, som ved undersøgelsens start var uden kræftsygdom. I løbet af knapt 20 år døde lidt over 3.000 mænd af prostatakræft.

Blandt mænd uden familiær disposition til prostatakræft var risikoen for at dø af prostatakræft størst i familier, hvor slægtninge havde brystkræft. Den samlede risiko var dog meget beskeden. Også her fandtes risikoen størst hos mænd som udviklede prostatakræft yngre end 65 år og

Familiær disposition og risikoen for prostatakræft

Familiehistorie	Relativ risiko	Livstidsrisiko %
Ingen prostatakræft	—	8
Far diagnosticeret efter 60 årsalderen	1,5	12
En bror diagnosticeret efter 60 årsalderen	2,0	15
Far diagnosticeret før 60 årsalderen	2,5	20
En bror diagnosticeret før 60 årsalderen	3,0	25
2 familiemedlemmer med prostatakræft	4,0	30
3 eller flere familiemedlemmer med prostatakræft	5,0	40

Relativ risiko = stigning i risikoen i forhold til mænd uden familiehistorie med prostatakræft

Livstidsrisiko = samlet risiko for at udvikle prostatakræft i løbet af en mands liv

hvis pårørende fik diagnosticeret brystkræft før 50 års alderen.

Hvilke gener?

Hvert enkelt menneskecelle har mere end 30.000 forskellige gener og kun ganske få bidrager til udvikling af prostatakræft. Det første af disse gener blev påvist for snart 20 år siden.

HPC1-genet er placeret på kromosom nummer 1 og menes at være ansvarlig for omkring 3% af alle tilfælde af prostatakræft. Siden er HPC2 påvist på kromosom nummer 17. HPC2 er anslået at medføre ca. 4 % af prostatakræfttilfælde. Brystkræftgenerne BRCA1 og BRCA2 synes også at spille en rolle for udvikling af prostatakræft.

Da ingen enkelt genetisk fejl synes at have hovedansvaret for udvikling af prostatakræft, er det meget sandsynligt, at mange gener deler dette ansvar. Siden har det vist sig, at op mod 40 små medfødte og hyppigt fore-

komende ændringer (SNP) i arvemassen hver i sær kan øge livstidsrisikoen for udvikling af prostatakræft.

Forandringerne kan påvises i bl.a. blodet og indgår aktuelt sammen med oplysninger om familiehistorien i et dansk eksperiment studie (MOLPROS) af mænd, som hos egen læge ønsker sig testet med PSA eller mænd med forhøjet PSA, som på den urologiske afdeling har fået påvist normale prostata-nåleprøver.

Livsstil

Der er en meget stor global forskel på risiko for udvikling af prostatakræft. Blandt asiatiske mænd er risikoen således yderst lille – indtil de flytter til vesten. Herefter er risikoen hos næste generation stort set den samme som hos vesterlændingene.

Så selv om arvelighed er af stor betydning for udvikling af specielt prostatakræft, synes livs-

stilsfaktorer at udgøre en endnu mere væsentlig årsag.

Skønt ingen livsstilsændringer endnu er påvist at have effekt på udvikling af prostatakræft, anbefales specielt mænd med en nedarvet forøget risiko for sygdommen at efterleve de generelt sunde leveregler. Ernæring og fysisk aktivitet er afgørende elementer heri.

Ernæring

Det tyder på, at en stor indtagelse af kød, fedt, mælkeprodukter samt mange raffinerede kulhydrater, som fx sukker og lyst brød øger risikoen for udvikling af prostatakræft.

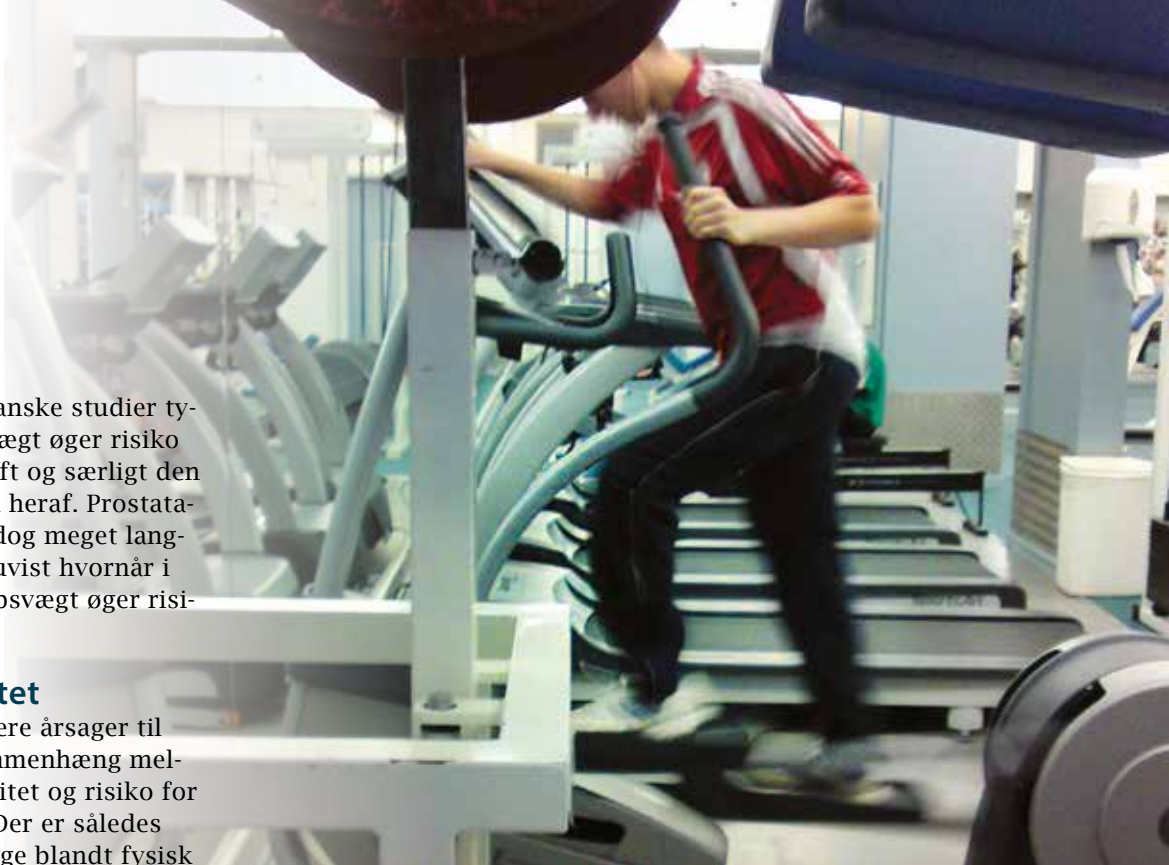
Sådanne resultater skal tolkes varsomt, da årsagen kan være, at spises der mange raffinerede kulhydrater, så spises der formentlig også færre sundere grove fødevarer som rugbrød og havregryn samt mindre frugt og grønt. Det samme gør sig gældende ved en stor indtagelse af kød og fedtstof. Flere studier har vist en øget risiko for udvikling af prostatakræft ved en stor indtagelse af mælk og mælkeprodukter. Mælkens indhold af kalk (calcium) kan være årsagen.

Et moderat forbrug af mælkeprodukter skønnes ikke at påvirke sygdommen. Omvendt menes en stor indtagelse af fødevarer med særlige plantestoffer fra fx kål og fytoøstrogener fra fuldkorn at nedsætte risikoen for udvikling af prostatakræft.

Et lavt indhold af D-vitamin i kosten synes ligesom en stor daglig indtagelse af alkohol at øge risikoen for prostatakræft. Mht. andre næringsstoffer er data for usikre til, at der kan rådgives herom.

Grøntsager

Specielt amerikanske studier tyder på, at overvægt øger risiko for prostatakræft og særligt den aggressive form heraf. Prostatakræft udvikles dog meget langsomt og det er uvist hvornår i livet en høj kropsvægt øger risikoen for kræft.

Fysisk aktivitet

Der kan være flere årsager til en eventuel sammenhæng mellem fysisk aktivitet og risiko for prostatakræft. Der er således færre overvægtige blandt fysisk aktive, og overvægt mistænkes at have indflydelse på udvikling af prostatakræft.

Ved fysisk aktivitet påvirkes immunsystemet i positiv retning og derved reduceres risikoen for kræft generelt. Resultaterne af videnskabelige undersøgelser er desværre ikke enige om den fysiske aktivitets betydning som forebyggelse af prostatakræft.

Men – da man ved fysisk aktivitet bevarer muskelmassen, kondition, normal kropsvægt

og livskvalitet, anbefales fysisk aktivitet også selv om sammenhængen til prostatakræft endnu ikke er bevist.

Hold styr på stamtræet - men bevar perspektivet

Prostatakræft bekymrer efterhånden de fleste mænd - uanset deres slægtshistorie. Netop derfor er det vigtigt, at forholde sig virkelighedsnært og realistisk hertil og huske på, at kun 4 af hver 100 danske mænd faktisk dør af sygdommen.

Konditionstræning

Prostatakræft er blot ét eksempel på en sygdom, der ophobes i familier. Forhøjet blodtryk, blodprop i hjertet, slagtilfælde, anden kræft, fedme og sukkersyge er eksempler på andre sådanne sygdomme.

Og selvfølgelig vil ikke alle mænd i en berørt familie udvikle sygdommen, og hver enkelt mand kan tage skridt til at forbedre sine odds. Derfor er det vigtigt for dig at se på dit stamtræ, holde styr på grenene – de syge såvel som de raske.

De danske anbefalinger for anvendelse af PSA hos mænd uden prostatakræft

På grund af en dokumenteret stor overdiagnosticering og overbehandling af patienter med prostatakræft kan systematisk PSA screening for sygdommen med den eksisterende viden ikke anbefales.

Det anbefales at mænd med to eller flere nære slægtninge med tidlig opstået prostatakræft årligt får foretaget PSA måling og fingerundersøgelse af prostata påbegyndt ved 50-årsalderen, dog senest 5 til 10 år før den tidligste debutalder for prostatakræft i familien.

Overlevelse efter radikal prostatektomi i Danmark 1995-2011

Af M. Andreas Røder,
MD, Urologisk Afdeling,
Rigshospitalet

*På vegne af Klaus Brasso¹, Ib J. Christensen¹, Jørgen Johansen², Niels C. Langkilde³, Helle Hvarnæs¹, Steen Carlsson⁴, Henrik Jakobsen⁵, Michael Borre⁶ og Peter Iversen¹
1Rigshospitalet, 2Holstebro, 3Ålborg, 4Odense, 5Herlev og 6Skejby.*

Nedenstående er baseret på publikationen: Survival after radical prostatectomy for clinically localised prostate cancer: a population-based study.

British Journal of Urology International 15. marts 2013 (e-publikation før print) [1].

Introduktion

Radikal prostatektomi som behandling af patienter med klinisk lokaliseret prostatakraft blev udført første gang i Danmark i august 1995. Siden da har forekomsten af prostatakraft i Danmark ændret sig dramatisk. I 25 år op til 1995 var forekomsten af prostatakraft stabil på omkring 70 per 100.000 danske mænd. Efter 1995 steg forekomsten af prostatakraft gennemsnitligt 7,2% per år og i 2010 var forekomsten 163 per 100.000 danske mænd. I dag er der ca. 4.300 nye tilfælde af prostatakraft hvert

år [2]. I 2000 blev prostatakraft også den hyppigst stillede kræftdiagnose hos mænd (fraset frede- lig hudkræft) og udgjorde 25% af alle kræftdiagnoser hos danske mænd. Stigningen kan tilskrives øget diagnostik ved brug af PSA test og øget opmærksomhed omkring sygdommen.

Dette er sket på trods af, at man i Danmark har anbefalet restriktiv anvendelse af PSA som forsøg på tidlig diagnostik af prostatakraft [3; 4]. Dødeligheden af prostatakraft i Danmark er stadig uændret. Stigningen i forekomsten

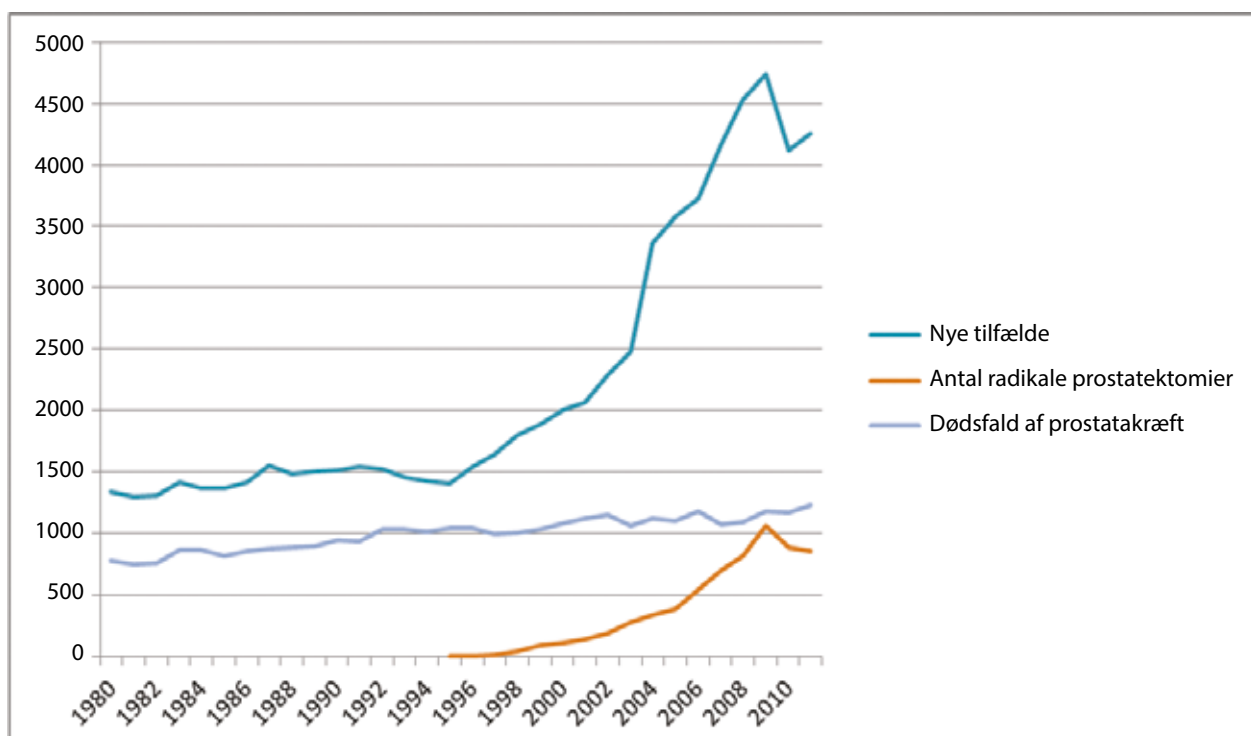
af prostatakraft har haft en stor betydning for sundhedsvæsenet – således steg antallet af ambulante kontakter for mænd med diagnosen prostatakraft fra 16.898 besøg til 62.992 besøg per år mellem 2000 og 2007. Ligeledes steg antallet af mænd, der fik behandling for prostatakraft fra 5.917 til 13.399 i samme periode. En stor del af den stigende behandlingsaktivitet kan tilskrives øget anvendelse af radikal prostatektomi. Fra 1995 til 2011 blev der udført knap 6500 operationer for lokaliseret prostatakraft og i dag udføres omkring 1000 operationer hvert år på 6 forskellige hospitaler (figur).

I 2011 besluttede en gruppe bestående af repræsentanter fra alle opererende afdelinger i landet, at undersøge overlevelsen blandt mænd der i perioden 1995 til og med 2011 fik foretaget radikal prostatektomi. Undersøgelsen er godkendt af Data-tilsynet og Sundhedsstyrelsen (Godkendelser: #2011-41-6926 og #6-8011-916).

Prostatektomi-operation.

Foto: Jørgen Jørgensen

Figur: Nye tilfælde, dødsfald på grund af prostatakraft og radikale prostatektomier per år (hele tal)

Metode

I perioden fik 6489 mænd foretaget radikal prostatektomi for klinisk lokaliseret prostatakraft, hvoraf 22 mænd måtte udelukkes fra analyse på grund af utilstrækkelige oplysninger. CPR-registret blev anvendt til at opspore om mændene var i live, døde eller emigreret. Sidste opdatering blev foretaget 31. juli 2012 således at alle mænd var observeret minimum 6 måneder. Dødsårsager blev indhentet fra Dødsårsagsregistret og alle dødsårsager blev efterfølgende evalueret ved gennemgang af journaler og epikriser samt det nationale patologiregister. Vi inkluderede oplysninger om alder på operationsdato, prostatakraftens størrelse (vurderet ved fingerundersøgelse), PSA samt Gleason score på vævsprøven før operation. Statistiker og seniorforsker, Ib J. Christensen, Rigshospitalet, udførte beregnin-

ger på overlevelsessandsynligheden efter operation.

Resultater

Halvtreds procent af mændene havde mere end 4 års observationstid efter operation. I alt blev mere end 2200 mænd observeret mellem 5-10 år og 411 mænd observeret mere end 10 år. I observationstiden døde 328 mænd, heraf 109 (33,2%) af prostatakraft og 219 (66,8%) af andre årsager. Seks mænd (0,09%) døde indenfor 30 dage efter operationen. Sandsynligheden for at være i live 10 år efter radikal prostatektomi blev beregnet:

Konklusion

Undersøgelsen er den første, der har undersøgt overlevelse efter operation for lokaliseret prostatakraft i en hel nation. Undersøgelsens bidrog med to vigtige resultater. For det første viste vi at dødeligheden umiddelbart efter operation var <1 promille, hvilket er international standard [5-7]. Dernæst viser tallene, at den langsigtede overlevelse er i overensstemmelse med internationale erfaringer [6]. Undersøgelsen fandt også at alle opererende afdelinger havde ligeværdige resultater hvad angår kort- og langtids-overlevelse. Undersøgel-

Beregnet sandsynlighed for at være i live 10 år efter radikal prostatektomi i Danmark		
	10-års estimat (95% sikkerhedsgrænser)	
Alle mænd	85,6%	83,7-87,7%
I live uden død af prostatakraft	93,6%	92,1-95,2%

sen bekræftede desuden at PSA-tal, Gleason score på vævsprøver samt svulststørrelse vurderet ved fingerundersøgelse også hos danske mænd kan bruges som risikofaktor for senere at dø af prostatakræft efter radikal prostatektomi [8].

Vores undersøgelse besvarede ikke spørgsmålet – er radikal prostatektomi den optimale behandling af lokaliseret prostatakræft? To internationale lodtrækningsundersøgelser har vist divergerende resultat. En skandinavisk undersøgelse viste, at det gennemsnitlige antal af mænd der skal opereres for at undgå 1 dødsfald af prostatakræft er 16 sammenlignet med observation efter 12,8 års ob-

servationstid [9]. Blandt mænd med alder over 65, med PSA < 10 ng/ml og Gleason score 6 på vævsprøve synes operation ikke at være i stand til at reducere risikoen for at dø af prostatakræft sammenlignet med observation [10]. Et amerikansk studie kunne ikke vise at operation reducerede risikoen for at dø af prostatakræft sammenlignet med observation, men studiet er kritiseret på grund af problemer med undersøgelsens metode, og patientsammensætningen i studiet kan ikke nødvendigvis sammenlignes med danske patienter [11]. Resultatet af begge studier viser dog, at overbehandling af lokaliseret prostatakræft med radikal prostatektomi er et stort problem og at risikoen for over-

behandling er størst blandt ældre mænd med lavt PSA-tal og/eller lav Gleason score. Der er stadig et stort behov for at identificere mænd i særlig risiko for at udvikle alvorlig prostatakræft både før og undervejs i behandlingsforløbet. Derudover må det fortsat undersøges hvilke kriterier der er nødvendige for, at gøre aktiv overvågning af lokaliseret prostatakræft til en sikker og psykologisk holdbar mulighed for de mænd, der diagnosticeres med svulster som vurderes, at have et lille potentiale for udvikling til klinisk manifest sygdom. Der pågår flere steder i Danmark en betydelig forskningsaktivitet og forhåbentlig bringer nærmeste fremtid ny viden der kan støtte denne strategi [12-15].

References

1. Roder, M. A., Brasso, K., Christensen, I. J., Johansen, J., Langkilde, N. C., Hvarness, H. et al. Survival after radical prostatectomy for clinically localised prostate cancer: a population-based study. *BJU.Int.* 2013.
2. Outzen, M., Brasso, K., Martinussen, N., Christensen, J., Tjonneland, A., Friis, S. et al. Prostate cancer in Denmark 1978-2009--trends in incidence and mortality. *Acta Oncol.* 2013; 52(4):831-6.
3. Mukai, T. O., Bro, F., Pedersen, K. V., and Vedsted, P. [Use of prostate-specific antigen testing]. *Ugeskr.Laeger* 2010; 172(9):696-700.
4. Borre, M. and Iversen, P. [Screening for prostate cancer--what does the evidence show?]. *Ugeskr.Laeger* 2007; 169(20):1887-8.
5. Zincke, H., Oesterling, J. E., Blute, M. L., Bergstralh, E. J., Myers, R. P., and Barrett, D. M. Long-term (15 years) results after radical prostatectomy for clinically localized (stage T2c or lower) prostate cancer. *J.Urol.* 1994; 152(5 Pt 2):1850-7.
6. Boorjian, S. A., Eastham, J. A., Graefen, M., Guillonnet, B., Karnes, R. J., Moul, J. W. et al. A critical analysis of the long-term impact of radical prostatectomy on cancer control and function outcomes. *Eur.Urol.* 2012; 61(4):664-75.
7. Etzioni, R., Mucci, L., Chen, S., Johansson, J. E., Fall, K., and Adami, H. O. Increasing Use of Radical Prostatectomy for Nonlethal Prostate Cancer in Sweden. *Clin.Cancer Res.* 2012.
8. Boorjian, S. A., Karnes, R. J., Rangel, L. J., Bergstralh, E. J., and Blute, M. L. Mayo Clinic validation of the D'Amico risk group classification for predicting survival following radical prostatectomy. *J.Urol.* 2008; 179(4):1354-60.
9. Bill-Axelson, A., Holmberg, L., Ruutu, M., Garmo, H., Stark, J. R., Busch, C. et al. Radical prostatectomy versus watchful waiting in early prostate cancer. *N.Engl.J.Med.* 2011; 364(18):1708-17.
10. Vickers, A., Bannette, C., Steineck, G., Adami, H. O., Johansson, J. E., Bill-Axelson, A. et al. Individualized estimation of the benefit of radical prostatectomy from the scandinavian prostate cancer group randomized trial. *Eur.Urol.* 2012; 62(2):204-9.
11. Wilt, T. J., Brawer, M. K., Jones, K. M., Barry, M. J., Aronson, W. J., Fox, S. et al. Radical prostatectomy versus observation for localized prostate cancer. *N.Engl.J.Med.* 2012; 367(3):203-13.
12. Haldrup, C., Mundbjerg, K., Vestergaard, E. M., Lamy, P., Wild, P., Schulz, W. A. et al. DNA Methylation Signatures for Prediction of Biochemical Recurrence After Radical Prostatectomy of Clinically Localized Prostate Cancer. *J.Clin.Oncol.* 2013.
13. Thomsen, F. B., Roder, M. A., Hvarness, H., Iversen, P., and Brasso, K. Active surveillance can reduce overtreatment in patients with low-risk prostate cancer. *Dan.Med.J.* 2013; 60(2):A4575.
14. Amin, A., Olama, A., Kote-Jarai, Z., Schumacher, F. R., Wiklund, F., Berndt, S. I., Benlloch, S. et al. A meta-analysis of genome-wide association studies to identify prostate cancer susceptibility loci associated with aggressive and non-aggressive disease. *Hum.Mol.Genet.* 2013; 22(2):408-15.
15. Eeles, R. A., Olama, A. A., Benlloch, S., Saunders, E. J., Leongamornlert, D. A., Tymrakiewicz, M. et al. Identification of 23 new prostate cancer susceptibility loci using the iCOGS custom genotyping array. *Nat.Genet.* 2013; 45(4):385-2.

Din egen indsats kan gøre en stor forskel

Af Jens Povelsen,
journalist,
medlem af PROPÅ

Hør om fhv. luftkaptajn Poul-Erik Frimor's logbog som en vigtig del af hans eget tætte engagement i tacklingen af hans prostatakræft. Han håber, at andre mænd kan bruge det som inspiration til selv at være aktiv og tage hånd om deres behandlingsforløb

Fra det øjeblik, du har fået at vide, at der er mistanke om kræft i prostata og kommer gennem hele behandlingsforløbet, skal du sætte dig som en burre på hospitalssystemet.

Det er noget af den lære, Poul-Erik Frimor, 75 år, har taget til sig, efter at han i starten af 2013 fik besked om, at hans PSA-tal var på et niveau, hvor der var grund til at se nærmere på sagen. Og Poul-Erik Frimor er ikke en mand, der bare læner sig tilbage og venter på, at "systemet" fungerer.

Når man en sensommerdag sidder i hans og fru Birthes hyggelige køkken i deres landejendom lidt uden for Lille Skensved ved Køge er man ikke et øjeblik i tvivl om, at Poul-Erik Frimor er en mand, der hele sit voksenliv har været vant til at styre og træffe beslutninger i selv meget pressede og stressede situationer. Det ligger på rygmarven fra hans tid som jagerpilot i forsvaret og en menneskealder som luftkaptajn hos både Cimbrer Air og Maersk Air – indtil han som 64-årig gik på pension i 2002.

Egentlig er han ikke meget for at stå frem med sin sygdomshistorie, men har gennem sin

tætte kontakt til Propa ladet sig overtale.

- At jeg har fået prostatakræft er ikke specielt interessant for andre, men måske kan mit møde med behandlingssystemet og den måde, jeg har tacklet det på, være til inspiration for andre mænd og deres pårørende, siger Poul-Erik Frimor.

Logbog lige fra start

Fra det øjeblik, da han i januar 2013 fik konstateret et for højt PSA-tal, har han ført logbog over alle relevante hændelser. Hvor når der blev taget en biopsi på Roskilde sygehus, hvornår han fik besked om kræft i prostata og hvornår han var til scanning. Han har noteret, at urologen sagde, han kunne vælge mellem brachyterapi og operation, og blev med det samme henvist til Herlev Hospital.

- Som pilot har jeg i 42 år gået til halvårslige sundhedstjek. Grundlæggende skal man have stor respekt for lægernes faglighed, men ikke mere end, at du selv er aktiv og opsøger al tilgængelig viden om prostatakræft og behandlingsmulighederne. Du skal være "klædt på" til at kunne møde systemet og vide, hvad det er specialisterne taler om – og især hvilke spørgsmål, du

skal stille i forbindelse med det behandlingsforløb, som du indstilles til, og de beslutninger og valg, som du i sidste ende selv skal træffe, forklarer Poul-Erik Frimor.

I hans logbog – i form af et murstenstungt A4-ringbind – kan man se, at urologisk afdeling i Herlev ikke reagerede særlig hurtigt på henvisningen fra Roskilde. Noget så simpelt som at komme i telefonisk kontakt med afdelingen udviklede sig til den ultimative test af hans tålmodighedstærskel.

Overvejede egenbetaling

Fra en kollega havde han hørt om et hospital i Stockholm, som er eksperter i operation med robotteknologi. Stockholm var kendt for at agere hurtigt og følge professionelt op. Det var han parat til – også selv om der skulle lægges over 100.000 kr. af egen lomme.

Imidlertid var der en måneds ventetid, og da han hos Propa hørte, at man på Skejby havde brugt robotteknologi siden 2005, fik han papirerne sendt fra Roskilde sygehus til Skejby, hvor han lynhurtigt blev kaldt til et møde. Her var lægens konklusion dog, at operation ikke kunne komme på tale. Hans prostata-

kræft var en såkaldt T3 – altså at kræften sad tæt på eller var brudt igennem kapslen, som omgiver prostata. Efter yderligere 14 dages ventetid kom han til samtale på onkologisk afdeling i Skejby, hvor han blev stillet over for et valg mellem to muligheder: Hvis lymfekirtlerne ikke var angrebet, kunne det være eksperimentel behandling med 23 strålebehandlinger og derefter to gange HDR (højdosis bestråling) – eller det kunne være de normale 39 gange stråling.

Urologisk afdeling i Skejby kunne først tage Frimor ind næsten en måned senere. I mellemtiden fik Frimor kontakt med Herlev sygehus med henblik på en second opinion. Her blev det bekræftet, at det var den rigtige behandling, men heller ikke i Herlev kunne man tilbyde en hurtig behandling. Ifølge logbogen blev lymfekirtlerne fjernet i

midten af april, og i slutningen af april fik han besked om, at kræften ikke havde bredt sig til kirtlerne. I begyndelsen af maj fik han indsprøjtning med et præparat (Elegard), som hæmmer kroppens produktion af kønshormoner i seks måneder.

Besked i rette tid

Selv om Frimor er et godt eksempel på, at man opnår noget ved selv at følge op på tingene, så er der også nogle grænser for, hvor meget man kan gardere sig. For eksempel kom det noget bag på ham, at sygeplejersken – da han skulle have den første indsprøjtning – pludselig spurgte ham, om han nu også var sikker på, at det var det, han ville? Det spørgsmål kunne han godt have tænkt sig var blevet stillet noget tidligere. Så havde han måske også været bedre forberedt på de ikke ubetydelige bivirkninger, der følger med denne behand-

ling, og at der måske kunne have været et alternativ.

- Alt i alt har det været meget nyttigt for mig at have alle optegnelser, papirer, samtaler og datoer samlet i en overskuelig form. Ikke mindst fordi jeg har været i kontakt med flere sygehuse, og de er ikke altid lige gode til at koordinere patientoplysningerne. Det har også været en stor hjælp undervejs, at jeg som medlem i Propa har kunnet trække på rådgivning i sekretariatet og i øvrigt tale med andre mænd ved forskellige Propa-møder. Brug også mest muligt internettet til at få mest mulig indsigt i behandling og præparater. Endelig har det også haft stor betydning for mig, at jeg hele vejen igennem har haft Birthe ved min side. Støtten fra dine nærmeste pårørende er faktisk alfa og omega, tilføjer Poul-Erik Frimor.

Forslag til uddeling af prostatakræftprisen 2014

Landsbestyrelsen indkalder hermed forslag til uddeling af prostatakræftprisen 2014. I kriterierne for tildeling af prisen hedder det:

- Kandidaten/kandidaterne skal have ydet en dokumenteret og anerkendelsesværdig indsats inden for pleje af prostatakræft ramte.
- Kandidaten/kandidaterne må ikke være ansat (aflønnede) af PROPAs sekretariat eller sidde i PROPAs Landsbestyrelse.

Skriftligt begrundet forslag til kandidater bedes sendt til:
Landsbestyrelsen
c/o Prostatakræftforeningen PROPAs sekretariat
Jernbanegade 23B
4000 Roskilde
senest den 31.12.2013.

Enighed om målet - men divergerende meninger om metoden - debatmøde i Aalborg 10. september 2013

Af Inger Lise Jønsson,
journalist

Oplysning om prostatakraft til mænd i alderen 50+ er vejen frem for at få mænd til at søge læge, når de har nedre urinvejssymptomer. Det var såvel læger som politikere enige om, da emnet var sat til debat ved et møde 10. september på Aalborg Universitetshospital, arrangeret af PROPA, Region Nordjylland.

Målet er der altså enighed om, mens der ikke helt er enighed om metoden til at nå målet. Diskussionen udspandt sig af, at der bliver ført diverse kampagner for at få mænd til at gå til lægen, når de har symptomer på sygdom. Men er disse kampagner tilstrækkelige, når det gælder alvorlige sygdomme, som f.eks. prostatakraft? Og kan de forbedres? Det var et af debattemnerne på det velbesøgte møde.

Et forslag fra praktiserende læge Thomas Bjørnshave gik på, at alle mænd fra 50 år får et brev, hvori de får at vide, hvad de skal være opmærksom på af symptomer på sygdomme, og søge læge hvis de har sympto-

Tema for debatmødet: Hvordan får vi nordjyske mænd til at søge læge, når de har nedre urinvejssymptomer? I panelet sad: Regionsrådsformand Ulla Astman (S), sundhedspolitisk ordfører Flemming Møller Mortensen (S), regionsmedlem Vibeke Gamst (K), regionsmedlem Jess V. Laursen (V), urologisk overlæge Niels Chr. Langkilde, onkologisk overlæge Mats Holmberg og praktiserende læge Thomas Bjørnshave, Aars. Ordstyrer: journalist Kurt Strand.

Mødet blev indledt med at Regionsformand Poul Erik Christensen bød velkommen til mødedeltagerne, panelet og Kurt Strand.

Herefter fik landsformand K.B. Madsen ordet og opridsede den grundliggende problematik for mødet.

Poul Erik Christensen, formand for PROPAs region Nordjylland og to læger.

Foto: Torben Stæhr

Kurt Strand og de tre læger.

Fort: Torben Stæhr

mer på sygdom. Det mødte en del modstand hos politikerne, der på den måde var bange for, at det kunne virke som en sygeliggørelse af ikke syge mænd i aldersgruppen.

Næstformand Ulla Astman, Danske Regioner, var dog enig i, at oplysning, oplysning og atter oplysning er vejen frem for at få mænd i 50+ alderen til at søge læge, hvis de har symptomer på sygdom.

Men hun mener, at oplysningerne skal ske, hvor mændene er. På deres arbejdsplads, i diverse foreninger og blandt andet til sportsarrangementer. Og så gjorde hun yderligere opmærksom på, at konen/partneren er en vigtig figur, når det gælder om at have viden om og være opmærksom på symptomer hos manden.

Flemming Møller Mortensen sagde det med disse ord: - Jeg

er lige blevet 50 år og har det rigtig godt i livet. Hvis jeg fik et sådan brev, ville jeg blive urolig, og det ville gribe ind i min livskvalitet. Jeg synes, vi skal oplyse alle om, at de skal være opmærksomme på signalerne fra egen krop, fremfor at de alle skal have et liv præget af usikkerhed og ængstelse.

Ulla Astman uddybede efterfølgende, hvordan hun mener, oplysningen til mændene kan ske. - Det er helt nødvendigt, at vi rammer målgruppen, hvor de er. Og her skal vi være opmærksom på, at det skal gøres på flere platforme. På tryk, digitalt og mundtligt. Det skal foregå, hvor mændene kommer. Det sundhedsforebyggende arbejde er en kommunal opgave og kan forstås af både sundhedsfagligt personale og frivillige. Her skal man oplyse - ikke mindst socialt svage grupper - om hvad det er, de skal være opmærksomme på af symptomer, siger Ulla Astman.

Et af PROPAS medlemmer, Torben Stæhr, Tornby, gav udtryk for, at han støtter den praktiserende læges forslag om et brev til alle i 50+ gruppen.

- Et sådan brev kan udformes på en venlig måde, der ikke behøver at skabe hverken usikkerhed eller ængstelse. Det kan på en ordentlig måde fortælle, hvad mænd skal være opmærksomme på af signaler, sagde Torben Stæhr. Han opfordrede læger og politikere til at arbejde sammen om en sådan løsning.

Forskning i den ondartede kræft var et andet emne på debatmødet. Og her var der enighed både blandt læger og politikere om, at der skal sættes ind med endnu mere forskning.

Andre emner, der blev behandlet var behandling, samtale mellem læge og patient, udfordringerne i sundheds-

væsenet med hensyn til res-
sourcer og specialisering, cen-
tralisering af behandlingen for
prostatakæft og PSA-prøver.

Deltagerne stillede rigtig
mange relevante spørgsmål til
panelet, og mødet kunne være
fortsat til langt ud på aftenen,
men af praktiske årsager slut-
tede mødet kl. 20.00.

Formand Poul Erik Christen-
sen takkede panelet og jour-
nalist Kurt Strand for delta-
gelse og overrakte vingaver.
Herefter var foreningen vært
ved servering af "gå-hjem
sandwiches".

Næstformand Ulla Astman, Danske Regioner og Vibeke Merete Gamst.

Foto: Karen Schack Jensen

Stor interesse blandt deltagerne.

Foto: Torben Stæhr

Bedre behandling af prostatakræft i Europa

Af Marianne Cleemann,
formand for PROPAs
medicinudvalg

PROPA er med i den europæiske sammenslutning af patientforeninger for prostatakræft, UOMO. UOMO¹ har sammen med en række

kliniske eksperter udarbejdet en hvidbog om prostatakræft: "Improving Prostate Cancer Care Across Europe"². Hvidbogen beskriver udfordringerne ved behandling af prostatakræft og udpeger en række områder, hvor der bør sættes ind.

I øjeblikket lever mere end 3 millioner mænd med prostatakræft i Europa. Samtidig dør mere end 90.000 af sygdommen hvert år. Men, der er meget store forskelle mellem de enkelte lande. Litauen, Danmark, Est-

land og Slovenien har de højeste dødeligheder, tæt fulgt af Norge og Sverige (32-36 døde årligt per 100.000 mand, korigeret for forskelle i alder). Tyskland og Frankrig ligger betydeligt lavere end Danmark med ca. 18 døde per 100.000, mens de syd-europæiske lande som Spanien og Italien kun har 14-15 døde per 100.000. Årsagen hertil skal undersøges nærmere, men skyldes antagelig blandt andet forskelle i sundhedspolitik, i registreringen af kræfttilfælde og i miljøet.

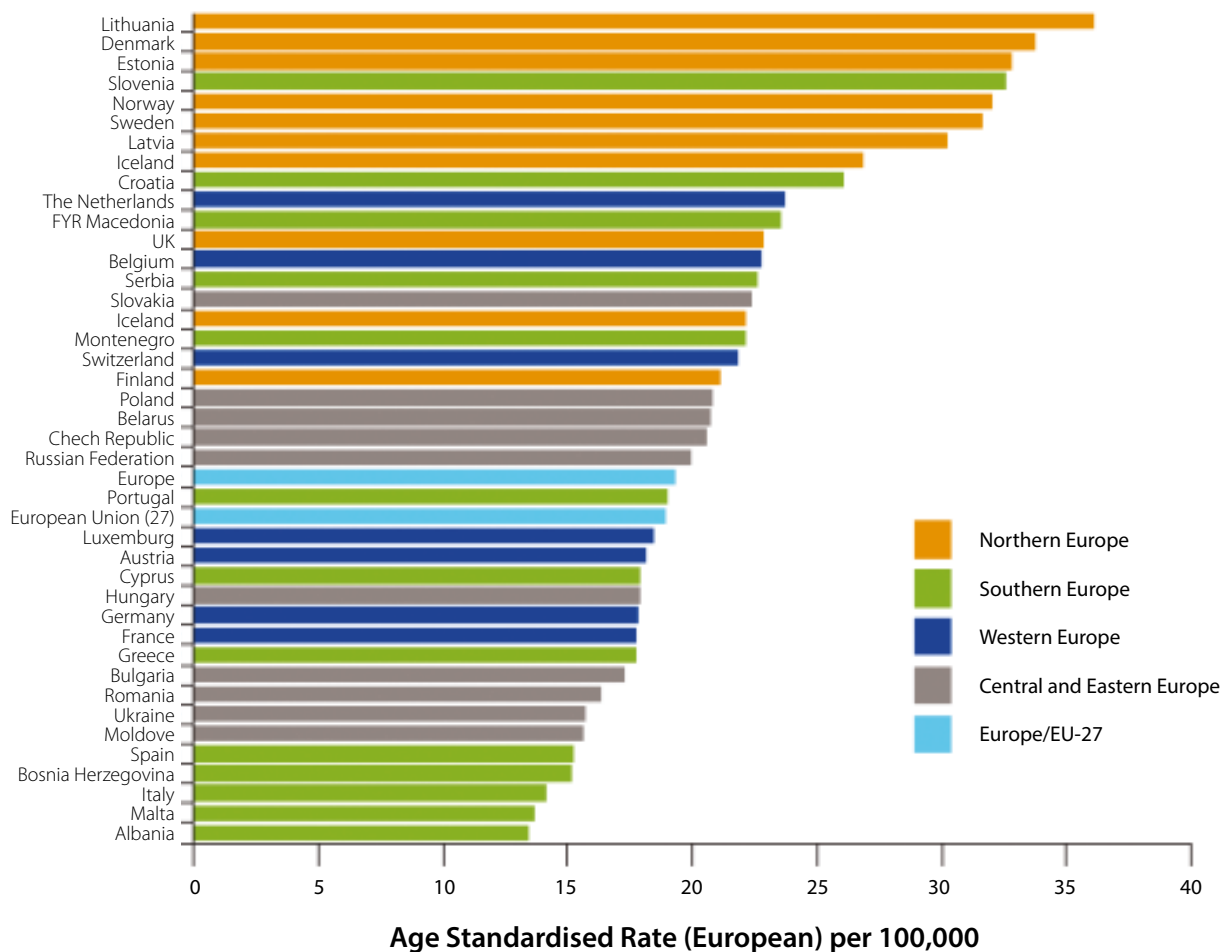

Illustration: Estimated mortality of prostate cancer 2012 ³

UOMO har udgivet en sammenfatning af indholdet i hvidbogen. Deri beskrives også en aktionsplan med en række særlige anbefalinger.

Formålet med aktionen er at ensure og højne kvaliteten af den behandling, som prostatakræftpatienter får i Europa. Det skal ske for at sænke dødeligheden og for at mindske den byrde, sygdommen er, både for den enkelte og for samfundet.

Anbefalingerne er blandt andet følgende:

1. Der skal være gratis adgang til PSA test og diagnosticering, hvis manden eller hans læge ønsker det.

Generelle PSA screeninger anbefales ikke i øjeblikket pga. risikoen for overbehandling af mænd med en godartet prostatakræft. På den anden side er det vigtigt, at mænd, der har mulige symptomer eller er bekymrede for prostatakræft, ved, at en tidlig diagnose øger mulighederne for et godt resultat af en behandling. Det understreges også, at der er behov for nye diagnosticeredskaber, og at de bør gøres alment tilgængelige, så snart de har vist sig at være effektive.

2. Der skal informeres bedre om symptomer og risici ved prostatakræft - det gælder både for befolkningen som sådan og for det profession-

nelle sundhedspersonale.

Der skal informeres om, hvilke tegn og symptomer, man skal se efter, og det skal understreges, at det er vigtigt, at prostatakræft opdages så tidligt som muligt.

3. Prostatakræft skal behandles af certificerede centre med multi-professionelle teams.

Diagnose og behandling skal udføres af et team af erfarne læger og sygeplejersker, der dækker flere specialer inden for prostatakræft, og som behandler mange patienter årligt. Behandlingen skal udføres i centre, der skal leve op til en række kvalitetsmål og være certificerede hertil. England, Belgien, Holland og Tyskland har i øjeblikket sådanne ordninger. Der skal være adgang til tidsvarende teknologi og teknikker, og patienten skal have en fast kontaktperson.

4. Behandlingsplaner skal være omfattende og skræddersyet til den enkelte patient.

Der skal lægges en personlig plan for behandling af hver enkelt patient, og mange forskellige specialister skal deltage heri. Der skal tages hånd om opståede komplikationer som f.eks. inkontinens og impotens, ligesom information og støtte skal gives for den sidste del af livet, hvor der er behov for dette.

5. Landene i Europa skal afsætte flere ressourcer til forskning i prostatakræft.

Industrien udfører hovedparten af forskningen inden for prostatakræft, men det er vigtigt med mere uafhængig forskning støttet af offentlige midler. Forskningen skal foruden behandling også dreje sig om forebyggelse, diagnosticering og bedre redskaber til at skelne godartet og ondartet prostatakræft fra hinanden

UOMO fremlagde et foreløbigt udkast til aktionsplanen ved et møde med en mindre gruppe fra EU parlamentet og EU Kommissionen i juli 2013. Planen blev godt modtaget og kan antagelig spille en rolle flere steder i det europæiske samarbejde om prostatakræft. For eksempel nævnte Kommissionen, at der begynder en samlet aktion mod kræft som en del af et nyt sundhedsprogram i EU i 2014. Her vil man behandle mange af de emner, som UOMO har peget på, og Kommissionen opfordrede UOMO til at følge med og eventuelt deltage i arbejdet.

Den færdigbearbejdede hvidbog vil blive forelagt for EU parlamentet af nogle af EU's førende prostatakræftforskere ved et møde den 25. september. Anbefalingerne i hvidbogen harmonerer fint med PROPA's vision og mission, som blev omtalt i PROPA NYT nr. 2.

1) European UOMO: The European Prostate Cancer Coalition

2) Hvidbogen "Improving Prostate Cancer Care across Europe" og sammenfatningen af den kan ses på UOMO's hjemmeside (www.europa-uomo.org).

3) Oplysningerne stammer fra Ferlay J et al., Cancer incidence and mortality patterns in Europe: Estimates for 40 countries in 2012. Eur. J. Can. 2013;49:1374-1403

Hvad er Movember?

Af Jens Ingwersen,
sekretariatschef

Når sportsstjerner, musikere, skuespillere og ikke mindst en masse almindelig danskere lader overskægget gro i november måned i anledning af kampagnen Movember, er det genstand for meget medieomtale. Derfor har vi hos PROPA modtaget adskillige henvendelser, der går på om Movember har noget med PROPA at gøre, eller om det er Kræftens Bekæmpelse der står bag? For at give svar på disse spørgsmål, har vi med tilladelse fra Movember, fået lov til at bringe nedenstående forklaring på hvad Movember står for, samt hvilke initiativer, der er taget i Danmark.

Movember blev grundlagt af et par yngre mænd i Australien tilbage i begyndelsen af nul-lerne, som et modstykke til den udbredte fokus på brystkræft. Navnet Movember udspinger af betegnelsen "Mo", som man i Australien kalder et overskæg. Nærliggende var det derfor, at lade november omdøbe til Movember.

Hvert år i november måned er Movember ansvarlig for at millioner af overskæg dukker frem over hele verden. Med deres "Mo's" indsamler mænd vigtige midler til at sætte fokus på prostata- og testikelkræft samt mental sundhed.

De mandlige deltagere (Mo Bros) anlægger overskæg fra 1. novem-

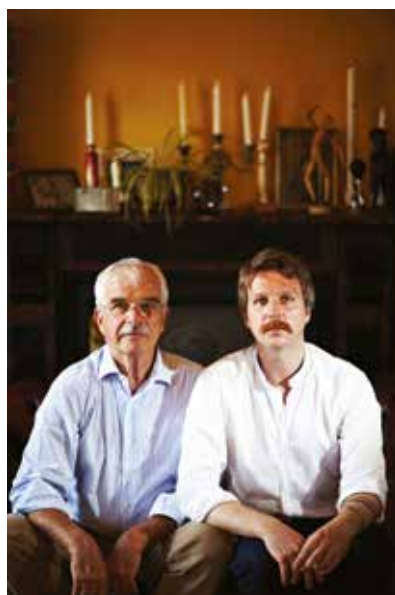
ber til 1. december og fungerer i denne periode som levende reklamesøjler for mænds sundhed. Gennem deres indsats sætter de mænds sundhed på dagsordenen i privat såvel som offentligt regi.

Opmærksomhed og støtte er afgørende - tallene for prostatakræft i Danmark, som PROPA jo kender alt for godt, taler for sig selv.

Movembers vision er at have en varig effekt på mænds sundhed. For at opnå dette støtter Movember samarbejde og videndeling mellem de bedste forskere i verden for at accelerere prostatakræftforskning.

Til at identificere og prioritere forskningsområderne i Danmark oprettede Movember i 2012 en Rådgivningskomite for Prostatakræft i Danmark. Rådgivningskomitéen skal give Movember sparring, viden og rådgivning om den strategiske udvikling indenfor prostatakræftforskning i Danmark.

Mo Bros

Komitéen består af førende kapaciteter inden for prostatakræftforskning i Danmark. Som formand sidder læge Andreas Røder fra Urologisk Forskningsenhed og Urologisk Klinik, Rigshospitalet.

De øvrige medlemmer af komitéen er:

- Søren Høyer, ledende overlæge, Patologifdelingen, Aarhus Universitetshospital, Aarhus.
- Professor Michael Borre, Urologisk afdeling Skejby, Aarhus Universitetshospital, Aarhus.
- Peter Meidahl Petersen. ph.d. og overlæge, Onkologisk Klinik, Rigshospitalet. Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, København.
- Professor Peter Iversen, Urologisk Forskningsenhed og Urologisk Klinik, Rigshospitalet, Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, København.

Dansk legat til forskning i prostatakræft

Movember, den globale velgørenhedsorganisation for mænds sundhed, har i juli 2013 offentliggjort deres første legat til prostatakræftforskning. Legatet er målrettet tværfaglige og multi-institutionelle forskningssamarbejder og beløber sig til 2.5 millioner kr. Det er det første af sin slags i Danmark og skal bruges til at finansiere innovativ prostatakræftforskning.

De indsamlede forskningsmidler fra Movember-kampagnen kan via legatet gives til multidisciplinære, multiinstitutionelle projekter, som retter sig mod relevante forskningsområder inden for prostatakræft i Danmark. Forskningsprojekter der søger legatet, skal have potentiale til væsentligt at fremskynde

eller ændre forståelsen af og den kliniske praksis omkring prostatakræft.

Sidste år grundlagde Movember "Movembers Nationale Rådgivningskomite for Prostatakræft". Komiteen, som omfatter førende kapaciteter inden for prostatakræftforskning i Danmark, hjælper Movember med at identificere og prioritere forskningsområderne i Danmark.

Læge Andreas Røder, der er formand for komiteen, siger: *"Movembers vision er at have en varig effekt på mænds sundhed, og vi er stolte af at spille en rolle ved at rådgive om de vigtigste forskningsområder i Danmark. Ved at samle ledende danske forskningsinstitutter i projekter kan vi støtte afgørende nye forskningsprojekter i prostatakræft, som vi håber, vil lede til forbedret behandling af danske mænd, der har diagnosen og lever med prostatakræft."*

JC, medstifter af Movember, udtaler: *"Vi har haft et par fantastiske første år i Danmark, og den aktive støtte fra Mo Bros og Mo Sistas har været den direkte årsag til, at vi kan bede om ansøgninger til et stort forskningslegat. Rådgivningskomiteens vejledning og det nye forskningslegat kan for alvor være med til at ændre vilkårene for forskning og forhåbentlig mulighederne for diagnosticering og behandling af prostatakræft."*

Afslutningsvis kan det nævnes, at PROPA og Movember har indgået en aftale omkring et samarbejde, som på forskellig vis vil støtte op omkring fokus på prostatakræft.

Nyt middel giver livskvalitet

Af journalist Jens Povelsen,
medlem af PROPA

Ib Simonsen, 70 år, har "prøve-kørt" et nyt livsforlængende præparat, der hæmmer kræftcellerne. Han fik bedre humør og nyt livsmod.

- De siger, at præparatet forlænger mit liv med op til 5 måneder. Det er jo fint nok, men det vigtigste for mig har været, at pillerne har betydet, at jeg det sidste år har fået det mærkbart bedre.

Sådan siger 70-årige Ib Simonsen, København, som siden foråret 2009 har været i løbende behandling på Rigshospitalet for prostatakræft, der allerede dengang havde spredt sig til knoglerne. I september 2012 fik han tilbud om at deltage i et program med et nyt lægemiddel – enzalutamid – som er målrettet patienter med metastaserende, kastrationsresistent prostatakræft, og som har været i kemoterapi.

Og i det år, hvor Ib Simonsen fik de nye piller, har han aldrig haft det bedre, siden kræftdiagnosen blev stillet for fire år siden.

Xtandi er varemærkenavnet på det nye præparat, der markedsføres af Astellas Pharma, efter at det i juni 2013 blev godkendt på EU-plan. Xtandi er det første præparat i klassen af såkaldte androgen-receptor signaleringshæmmere, der på en ny og anderledes måde bremser væksten af kræftceller. Dette er afgørende nyt i forhold til den hidtidige behandling, fordi det giver mulighed for en fornyet kontrol af sygdommen og forlænger perioden, før sygdommen udvikler sig til det stadie, hvor overlevelsestiden typisk er 1-2 år.

Ib Simonsen

Under behandlingen med enzalutamid fik Ib Simonsen også dagligt smertestillende medicin.

- Jeg var undervejs usædvanlig træt, men det betød mindre, når jeg samtidig kunne konstatere, at spredningen til knoglerne var stabiliseret samtidig med, at mit PSA-tal faldt dramatisk fra 569 og helt ned under 50, ligesom jeg fik det bedre både fysisk og humørmæssigt. Jeg brugte pludselig min stok mindre og for første gang i fire år kunne jeg overkomme at tage på et par udlandsrejser med min hustru. At man fysisk har det meget bedre, fører selvsagt også til, at jeg trives på det mentale plan og det er jo noget, som også den nærmeste familie sætter pris på, konstaterer Ib Simonsen.

Behandlingen med Xtandi sluttede med udgangen af august i år, da sygdommen blussede op, og han er nu i behandling med Abiraterone kombineret med Prednisolon.

- Han har ikke lyst til at tænke tunge tanker om fremtiden. Han vil hellere fokusere på den behandling og de læger og sygeplejersker, han hidtil har mødt på både Urologisk og Onkologisk afdeling på Rigshospitalet.

-De er bare helt enestående og altid klar til at hjælpe og svare på spørgsmål, siger Ib Simonsen.

Som faderen fik også en af sønnerne prostatakræft

I en stor del af sit liv har Niels Bjerrum fra Varde haft kræft tæt inde på livet, og i dag arbejder han frivilligt med oplysning om sygdommen PROSTATAKRÆFT.

1971 var året, hvor Niels Bjerrum første gang stiftede bekendtskab med kræft i sin nærmeste familie. Dengang fik hans mor fjernet sit ene bryst på grund af sygdommen.

Få år efter var det svigermoren, der fik kræft i underlivet, og i 1991 døde Niels Bjerrums far af leverkræft.

Det er en barsk historie om familiens møde med sygdommen, men desværre slutter den ikke her. Det er også den historie, der fik Niels Bjerrum til at involvere sig i det frivillige arbejde omkring kræftsagen. Blandt andet holder han foredrag for foreninger.

- I 2003 kom jeg med i Propa, der er foreningen for personer med

prostatakræft, og jeg var også med til at starte den lokale afdeling op, fortæller Niels Bjerrum, der indtil for et par år siden var formand for Propa i Syd- og Sønderjylland.

Nu er han med i »Stafet for livet«, som afholdes i Ølgod til juni. Det er et arrangement lavet af Kræftens Bekæmpelse, hvor deltagerne går eller løber i 24 timer for at skabe fokus på kræftsagen. Man stiller op som hold, og blandt deltagerne er også en gruppe af de såkaldte fightere. Det er personer, der alle har fået beskeden: »Du har kræft«. Nogle har stadig sygdommen i udbrud, mens andre er erklæret raske.

Niels Bjerrum er en af de 42 fightere, der allerede er tilmeldt i Ølgod.

Niels Bjerrum og søn
Foto: Jørgen Jørgensen

Da ulykken ramte

I 1996 begyndte Niels Bjerrum at mærke noget i venstre side af maven, men han gik ikke til lægen. Så i 2001, den 12. september, begyndte ulykken. Niels Bjerrum faldt ned fra et tag.

- Det var meget tæt på. Det er et under, at jeg er her i dag. Mit hoved var så tæt på solbænken, siger han, og viser med uhyggelig lille afstand mellem sine fingre, at han var tæt på at sige farvel til livet.

Efter den voldsomme ulykke fik han det ikke bedre, og selvom lægerne havde sagt, at det ville tage tid, mente Niels Bjerrum, at der var noget galt. Da han fik en computer, begyndte han at søge efter svar på sine symptomer.

- Da jeg så siden, var jeg i chok. Alt passede fortæller han, med henvisning til at han fandt en hjemmeside om prostatakræft.

Han fortalte det til sin læge, og mistanken blev bekræftet. Niels Bjerrum fik beskeden: »Du har kræft«. Og lægerne mente, at smerterne fra 1996 var de tidlige tegn på kræften.

Den 11. november 2002, 14 måneder efter ulykken, blev han opereret.

- Jeg går stadig til kontrol to gange hvert år, fortæller Niels Bjerrum.

Familien er vigtig

Ifølge Niels Bjerrum var familien det vigtigste holdepunkt for ham, da han fik konstateret kræft.

- Den familieopbakning, man har, er alfa og omega, siger han.

Og opbakningen har de tit haft brug for i Niels Bjerrums familie. For fire år siden fandt lægerne en kræftsvulst i hjernen på lillebroderen, og i starten af 2013 blev Niels Bjerrums anden søn i en alder af 48 år opereret for prostatakræft.

Lyset

Når man som Niels Bjerrum både har haft kræft tæt på livet

i familien og blandt de mange venner og bekendte, han har fået gennem sit frivillige arbejde i Prostatakræftforeningen PROPA og Kræftens Bekæmpelse, så mister man nogle af sine kære til sygdommen.

For at give plads til at mindes de døde, er der en lysceremoni til Stafet for livet. Her sættes der lys i posen, når mørket falder på.

Det går lige ind i hjertet. Rigtig dybt, siger Niels Bjerrum og hol-

der en hånd over brystet. Han har selv tændt lys for nogle af sine kære, og han beskriver følelsen som den samme, som når han går ind i et kirkerum.

Man sender en pose med varme tanker, siger Niels Bjerrum om ceremonien.

Sønnen

Som fik foretaget robotoperation den 3. januar 2013, har det fantastisk godt. Følgende kontroller, har vist fine tal.

Indkaldelse af ansøgninger om støtte til kompetenceudvikling

Prostatakræftforeningen PROPA stiftede i 2010 en fond, der bl. a. kan uddele stipendier til uddannelse af særlige faggrupper. I fundatsen hedder det således:

"Fonden kan uddele stipendier til enkeltpersoner til udvikling af kompetencer inden for faggrupper, der specielt arbejder med prostatakræft med henblik på at forbedre pleje, omsorg og livskvalitet for patienter og deres pårørende."

Fondsbestyrelsen har besluttet at indkalde ansøgninger om stipendier fra personer, der opfylder ovennævnte krav. Stipendiernes størrelse er på 10.000 kr.

Ansøgningerne skal stiles til:
Bestyrelsen for Prostatakræftfonden
c/o Prostatakræftforeningen PROPA
Jernbanegade 23B
4000 Roskilde
og være bestyrelsen i hænde senest den 31.12.2013.

KORT NYT

Diabetes-præparat beskytter mod prostatakræft

Mænd med diabetes (sukkersyge), der behandles med metformin, har en lavere risiko for at dø af prostatakræft. Det viser en undersøgelse fra Canada med knap 4000 deltagere. Diabetesmidlet metformin forbedrer mænds chance for at overleve prostatakræft, viser en undersøgelse offentliggjort i tidsskriftet Journal of Clinical Oncology. Midlet, som er danske diabeteslægers førstevalg til behandling af type 2-diabetes, har altså en kræfthæmmende effekt, som man nu vil undersøge om den også gælder for mænd som ikke har sukkersyge.

Kilde: Diabetesforeningen

Sukker kan vise hvor udbredt prostatakræft er

Ved hjælp af en naturlig type sukker kan man danne et nøjagtigt billede af udbredelsen af prostatakræft. Teknikken er udviklet af forskere ved Californiens Universitet i San Fransisco. Metoden er baseret på stoffet puruvat, som dannes når glukose nedbrydes i kroppen for at tilføre energi til celler. I kræftceller omdannes puruvat i højere grad til

laktat end i sunde celler. Mængden af den laktat som dannes, og hastigheden det sker med, kan følges med MR skanning og kan vise udbredelsen af kræften. Det kan også angive kræftens aggressivitet og svar på medicinsk behandling. Resultater af undersøgelsen er publiceret i Science Translational Medicine.

Kilde: Medical News Today

Valnødder hæmmer prostatakræft hos mus

Forskere fra School of Medicine ved Texas Universitets Health Science Center i San Antonio har undersøgt effekten af en diæt beriget med valnødder til mus som havde fået insprøjet menneskelige prostatakræftceller. Den gruppe mus, som fik valnødderiget foder, udviklede prostatakræft hos 18%, medens gruppen, som fik foder uden valnødder, udviklede prostatakræft hos 44%. For de mus som udviklede prostatakræft, var tumormassen fire gange større, i de mus som ikke havde fået valnødder i foderet. Valnødsindholdet i foderet med valnødder svarer til 60g om dagen for en mand.

Kilde: School of Medicine The University of Texas Health Science Center San Antonio

Forskere advarer mod overbehandling af patienter med prostatakræft

En ny undersøgelse viser, at flere ældre mænd med mindre svulster i prostata får foretaget radikal prostatektomi. Næsten halvdelen får ingen gavn af operationen.

Undersøgelsen omfatter alle de 6.489 mænd, som er opereret i perioden 1995 til 2011. Den er lavet af læge Andreas Røder, Copenhagen Prostate Cancer Centre i samarbejde med Herlev, Odense, Holstebro, Aalborg og Aarhus. Han har på baggrund af det omfattende materiale set på ændringer i PSA-tal, Gleason score, svulststørrelse og alder. En konklusion af undersøgelsen er, at især hos ældre mænd med mindre svulster baseret på PSA og fund ved fingerundersøgelse, er der en særdeles god prognose uden behandling.

Hvert år får 4.300 danske mænd konstateret prostatakræft. Operation for prostatakræft udføres i dag på seks hospitaler med ca. 1.000 operationer årligt.

Kilde: Acta Oncologica: Changes in preoperative characteristics in patients undergoing radical prostatectomy – a 16-year nationwide analysis

VELKOMMEN i Prostatakræftforeningen PROPA

PROPA arbejder for at:

- øge oplysningen om prostatakræft
- støtte forskning i sygdommen

Støt dig selv! Bliv medlem!

Indmeld dig på www.propa.dk eller tlf. 33 12 78 28

Foto: Jørgen Jørgensen

KORT MØDEOVERSIGT

Odense	5.11.2013	Årsag til og behandling af rejsningsproblemer
Østjylland	5.11.2013	Samtalegruppe
København	6.11.2013	Møde aflyst
Hillerød	7.11.2013	To patienthistorier
København	11.11.2013	Bækkenbundsøvelser
Nykøbing Mors	11.11.2013	Bækkenbundstræning og inkontinens
Tårnby	12.11.2013	Erfarings- og netværkstræf
Aabenraa	12.11.2013	Træffetid
Næstved	13.11.2013	Udvikling af prostatakræft og behandling
Vejle	13.11.2013	Træffetid
Nykøbing Falster	14.11.2013	Udvikling af prostatakræft og behandling
København	14.11.2013	Netværkstræf
Aalborg	15.11.2013	Patient til patient
Østjylland	18.11.2013	Vandladningsproblemer ved prostatakræft
Esbjerg	25.11.2013	Træffetid
Svendborg	26.11.2013	Juleafslutning
Hvidovre	27.11.2013	Forbedring af livskvalitet ved motion
København	28.11.2013	Netværkstræf
Nørresundby	28.11.2013	Julehygge
Aalborg	29.11.2013	Patient til patient

KORT MØDEOVERSIGT (fortsat)		
Roskilde	3.12.2013	Julearrangement
Odense	3.12.2013	Julefrokost
Østjylland	3.12.2013	Samtalegruppe
Hillerød	5.12.2013	Julehygge
København	12.12.2013	Netværkstræf
Aalborg	13.12.2013	Patient til patient
Østjylland	7.1.2014	Samtalegruppe
Vejle	8.1.2014	Træffetid
København	9.1.2014	Netværkstræf
Aalborg	10.1.2014	Patient til patient
Aabenraa	14.1.2014	Træffetid
Hvidovre	15.1.2014	Mindfulness
Tårnby	21.1.2014	Mindfulness
Østjylland	22.1.2014	Erfaringsudveksling
Hillerød	23.1.2014	Prostatakræftpatient med ny og gammel diagnose
København	23.1.2014	Netværkstræf
Aalborg	24.1.2014	Patient til patient
Nykøbing Falster	27.1.2014	Pjerrot fortæller om at have kræft
Esbjerg	27.1.2014	Træffetid
Odense	28.1.2014	Besøg på Urinvejskirurgisk ambulatorium
Nykøbing Falster	1.2.2014	Sundhedsmesse
Tårnby	4.2.2014	Erfarings-og netværkstræf
Næstved	4.2.2014	Enten aktuelt om prostatakræft eller liv og helbred
Østjylland	4.2.2014	Samtalegruppe
København	6.2.2014	Netværkstræf
Aalborg	7.2.2014	Patient til patient
Aabenraa	11.2.2014	Træffetid
Vejle	12.2.2014	Træffetid
København	20.2.2014	Netværkstræf
Aalborg	21.2.2014	Patient til patient
Esbjerg	24.2.2014	Træffetid
Nykøbing Falster	27.2.2014	Behandling, specielt strålebehandling
Østjylland	4.3.2014	Samtalegruppe
København	6.3.2014	Netværkstræf
Aalborg	7.3.2014	Patient til patient
Aabenraa	11.3.2014	Træffetid
Vejle	12.3.2014	Træffetid
Næstved	19.3.2014	Enten aktuelt om prostatakræft eller liv og helbred
Esbjerg	24.3.2014	Træffetid
Hvidovre	27.3.2014	Prostatakræftpatient med ny og gammel diagnose

Mødekalender

Hovedstadsregionen inkl. Bornholm

København

Hver anden torsdag i lige uger
fra 16.00 – 18.00.

Dog ikke i uge 52.

Sted: Center for Kræft og Sundhed, Nørre Allé 45, 2200 København N

Emne: Netværkstræf. Åbent mødested for patienter og pårørende med mulighed for at tale med erfarne frivillige og andre i samme situation.

Kontaktperson: Jens Nielsen, tlf.: 40 76 62 71

Ingen tilmelding. Mød bare op.

København

Onsdag den 6. november

Fra kl. 19.00 til 21.00

Emne: Klage & Erstatningsmuligheder for kræfttramte.

Dette møde var annonceret i PROPANyt nr. 3. I mellemtiden er foredragsholderen Lars Kofoed fra Kræftens Bekæmpelse desværre omkommet ved en tragisk sejlsportsulykke. **Vi må derfor aflyse mødet**, men arbejder på at finde en ny foredragsholder til emnet

Hillerød

Mandag den 7. november

Fra kl. 19.00 til 21.00

Sted: Kræftrådgivningen i Hillerød, Møllestræde 6, Baghuset, 3400 Hillerød

Emne: To patienthistorier, to forskellige behandlingsforløb: En med helbredende behandling (operation) og en anden med livsvarig behandling. En personlig beretning.

Patienter, pårørende og andre interesserede indbydes til et møde med to prostatakræftpatienter, der vil fortælle om deres sygdom, behandling og senfølger. Efterfølgende, på baggrund af deres oplæg, vil der være mulighed for erfaringsudveksling og diskussion.

Mødeleder: Roman Sumczynski.

Tilmelding: senest 4. november til Kræftrådgivningen i Hillerød, tlf.: 48 22 02 82.

København

Patientmedlemmer indbydes

Mandag den 11. november

Fra kl. 18.30 til 21.00 –

Husk mødetid kl. 18.15

Sted: Gymnastikhuset, Gotvedskolen, Vodroffsvej 51, 3 etage i Ny Sal, 1900 Frederiksberg C.

Emne: Bækkenbundsøvelser.

Så er der igen mulighed for træning af bækkenbunden, og lider du af inkontinens, kan det være en god ide at få anvisning på træning af bækkenbunden.

Kurset er for mænd, der ønsker at få styr på musklerne og funktionen i og omkring bækkenet. Målet er at styrke evnen til både at holde tæt og mulighed for at forbedre evnen til få rejsning.

Kurset vil veksle mellem teori og øvelser, og der skal medbringes papir, blyant og tøj til at bevæge sig i. Praktiske øvelser vil foregå på gulvet – måtter er til disposition, men hav et håndklæde eller lign. med..

Undervisningen varer 2½ time uden egentlige pauser, men der er mulighed for kaffe/vand og et stykke frugt.

Prisen for deltagelse er kr. 100,- som bedes betalt kontant ved mødets start.

Underviser **Søren Ekman, daglig leder af Gotvedskolen.**

Søren Ekmans kompendium "Fra regnorm til Anakonda" kan købes ved mødet - pris kr. 109,- og der er også en video til kr. 169,-. Det er en fordel at have købt bog eller DVD inden mødet.

Mødeleder: Jørgen Petersen.

2 timers gratis parkering på Frederiksberg indtil kl. 20.00, og Forum Metro ligger 3 min. gang fra Gymnastikhuset.

Tilmelding: Senest torsdag den 7. november kl. 15.00 til Sekreta-

riatet tlf. 33 12 78 28 eller sekretariat@propa.dk

Bemærk: Tilmelding efter princippet "Først til mølle", der er begrænset deltagerantal.

Tårnby

Tirsdag den 12. november

Fra kl. 19.00 til 21.00

Sted: Sundhedscenter Tårnby, Kamillevej 4, 1., th., 2770 Kastrup

Emne: Erfarings- og netværkstræf for prostatakræftpatienter.

Vil du tale med andre prostatakræftpatienter om dit sygdomsforløb og dele erfaringer, så kom til dette erfarings- og netværkstræf. Vi tager udgangspunkt i de enkeltes patienthistorier og diskuterer forløb, erfaringer og muligheder. Sundhedscentret giver kaffen.

Mødeleder: Jacob Løve

Tilmelding: Senest mandag den 11. november på tlf. 32 47 00 79 eller mail: foredrag.sc@taarnby.dk

Hvidovre

Onsdag den 27. november

Fra kl. 19.00 til ca. 21.00

Sted: Hvidovre kommunes sundhedscenter, Hvidovrevej 278, 2650 Hvidovre

Emne: Kan man som prostatakræftpatient forbedre sin livskvalitet med motion?

Patienter, pårørende og andre interesserede indbydes til et møde med en række forskere:

Psykolog og seniorforsker Julie Midtgaard fra Universitetshospitalets Center for Sundhedsfaglig Forskning på Rigshospitalet vil sammen med kollegaer, heriblandt idrætsfysiolog Therese Hornstrup fortælle om, hvorfor man skal træne, og hvordan man kan finde og bevare motivationen.

De vil særlig omtale fodboldtræning som motivationsform og præsentere nogle resultater af deres nuværende forskning samt vision for en udbredelse af tilbud

om fodbold til mænd med prostatakræft.

Kom og bliv inspireret til at gøre noget mere for din krop og dig selv.

Gratis kaffe/te

Tilmelding: Senest mandag den 25. november Hvidovre Sundhedscenter på 36 39 37 37 eller e-mail: sundhedscentret@hvidovre.dk.

Hillerød

Mandag den 5. december

Fra kl. 19.00 til 21.00

Sted: Kræftrådgivningen i Hillerød, Møllestræde 6, Baghuset, 3400 Hillerød

Emne: PROPA i Nordsjælland indbyder til julehygge.

Patienter, pårørende og andre interesserede indbydes til julehygge. Der vil være mulighed for almindelig julehygge, samtaler om sygdomsforløb eller andre oplevelser.

Mødeleder: Roman Sumczynski

Tilmelding: Senest 2. december til Kræftrådgivningen i Hillerød, tlf.: 48 22 02 82.

Hvidovre

Onsdag den 15. januar 2014

Fra kl. 10.30 til ca. 12.30

Sted: Hvidovre kommunes sundhedscenter, Hvidovrevej 278, 2650 Hvidovre

Emne: Mindfulness

Foredrag ved **psykolog Gitte**

Bowman Bak, Kræftrådgivningen i København

Foredraget vil tage udgangspunkt i erfaringerne med mindfulness træning for kræftpatienter.

Livet som kræftpatient opleves af de fleste som både stressende og angstfyldt. Man kan have svært ved at stoppe strømmen af tanker, og nogle gange kan det føles, som om man er helt låst fast i tristhed og negative grublerier. Nogle kræftpatienter kan have vanskeligt ved at håndtere fysiske fornemmelser, som evt. kan

vise sig som forsøg på at undlade at mærke efter i kroppen, eller det modsatte, i form af en overopmærksomhed på sin krop. Smerter kan også være blevet en del af hverdagen, både under og efter et kræftforløb.

Erfaringerne viser, at systematisk mindfulness træning kan reducere nogle af disse psykiske og fysiske gener. Mindfulness en meditationsform, som med danske ord kan kaldes "bevidst nærvær". Med mindfulness træner man evnen til bevidst nærvær fra øjeblik til øjeblik uden at dømme og evaluere sig selv, sine tanker, følelser og kropslige fornemmelser. Målet er bl.a. at lære at være til stede helt og fuldt i nuet frem for at bekymre sig om problemer, relateret til fortiden eller fremtiden. Effekten kan være færre negative tanker og bekymringer og en større accept af og øget tolerance over for de følelser, tanker og sindsstemninger, som kommer og går.

En nylig stor dansk undersøgelse af data fra mere end 1.400 kræftpatienter viser klart, at mindfulness-baserede teknikker effektivt kan reducere symptomer på angst og depression samt forbedre patienternes evne til at være bevidst nærværende i hverdagen.

Under foredraget vil der blive givet "smagsprøver" på træningen, da deltagerne inviteres til at være med i et par små meditationsøvelser undervejs.

Gratis kaffe/te

Tilmelding: Senest mandag den 13. januar til Hvidovre Sundhedscenter på 36 39 37 37 eller e-mail: sundhedscentret@hvidovre.dk

Tårnby

Tirsdag den 21. januar 2014

Fra kl. 14.00 til 16.00

Sted: Sundhedscenter Tårnby, Kamillevej 4, 1., th., 2770 Kastrup

Emne: Orienterende oplæg om mindfulness med små praktiske øvelser. Hvad kan meditation og mindfulness bruges til? Kan meditation give mere ro, overskud og livskvalitet, og hvordan kommer jeg i gang? Kom og få inspiration og en prøve på meditation. Oplæg ved **sundhedskonsulent Sanne Dåsbjerg** fra sundhedscentret.

Mødeleder: Jacob Løve

Tilmelding: Senest mandag den 20. januar på tlf. 32 47 00 79 eller mail: foredrag.sc@taarnby.dk

Hillerød

Torsdag den 23. januar 2014

Fra kl. 19.00 til 21.30

Sted: Kræftrådgivningen i Hillerød, Møllestræde 6, Baghuset, 3400 Hillerød

Emne: Prostatakræftpatient med såvel ny diagnose som gammel diagnose

Patienter, pårørende og andre interesserede indbydes til møde med foredrag af **Jørgen Petersen** PROPA, hvor der bredt vil blive omtalt:

- Det nyeste om Prostatakræft
- Daglige problemer – brug af Cancerforum.dk
- Brug af Lægehåndbogen – f.eks. anvendelse af animationer
- Hvordan har den pårørende det
- Seksualitet
- Senfølger
- Ønsker fra tilhørerne

Nye som gamle patienter forventes herved bedre at kunne takle den situation at være prostatakræftpatient og at give den pårørende en form for basisviden til at forstå patientens situation.

Mødeleder: Roman Sumczynski

Tilmelding: senest 16. januar til Kræftrådgivningen i Hillerød, tlf.: 48 22 02 82.

Tårnby

Tirsdag den 4. februar 2014

Fra kl. 14.00 – 16.00

Sted: Sundhedscenter Tårnby, Kamillevej 4, 1., th., 2770 Kastrup

Emne: Erfarings- og netværkstræf for prostatakræftpatienter. Vil du tale med andre prostatakræftpatienter om dit sygdomsforløb og dele erfaringer, så kom til dette erfaring- og netværkstræf. Vi tager udgangspunkt i de enkeltes patienthistorier og diskuterer forløb, erfaringer og muligheder. Sundhedscentret giver kaffen.

Mødeleder: Jacob Løve

Tilmelding: Senest mandag den 3. februar 2013, på tlf. 32 47 00 79 eller mail: foredrag.sc@taarnby.dk.

Hvidovre

Dato: torsdag den 27. marts 2014

Fra kl. 19.00 til ca. 21.30

Sted: Sundhedscentret, Hvidovrevej 278, 2650 Hvidovre

Emne: Prostatakræftpatient med såvel ny diagnose som gammel diagnose

Patienter, pårørende og andre interesserede indbydes til møde med foredrag af **Jørgen Petersen** PROPA, hvor der bredt vil blive omtalt:

- Sketch – Hvordan kan det foregå hos den praktiserende læge såvel hos speciallægen på urologisk afd.
- Det nyeste om prostatakræft
- Daglige problemer – brug af Cancerforum.dk
- Brug af Lægehåndbogen – f.eks. anvendelse af animationer
- Hvordan har den pårørende det
- Seksualitet
- Senfølger
- Ønsker fra tilhørerne

Nye som gamle patienter forventes herved bedre at kunne takle den situation at være prostatakræftpatient og at give den pårørende en form for basisviden til at forstå patientens situation.

Mødet giver dig mulighed for at træffe andre med kræft - tæt inde på livet, og en snak med andre i samme situation.

Mødeleder: Lise-Lotte Dørge, Kræftens Bekæmpelse Hvidovre lokalforening.

I pausen er der mulighed for anvendelse af kaffeautomat.

Foredraget er gratis, men **gerne tilmelding** i Sundhedscentret, telefon 36 39 37 37 eller på sundhedscentret@hvidovre.dk

Region Sjælland

Næstved

Onsdag den 13. november

Fra kl. 19.00 til 21.00

Sted: Kræftrådgivningen i Næstved, Det nye "Livsrum", v/Sygehuset. Ringstedgade 71, Næstved.

Emne: Præsentation af Onkologisk Afdeling på Næstved Sygehus. v/ Ledende overlæge Niels H. Holländer, der vil fortælle om de daglige opgaver på afdelingen, samt oplyse om udbygningen af stråleterapien.

Endvidere vil vi blive orienteret om det forskningsprojekt, der er etableret med Lübecks universitetshospital.

Tilmelding: Senest fredag den 8. nov. til Kræftens Bekæmpelse, Næstved pr. e-mail: hg@cancer.dk eller pr. tlf. 51 85 46 40 med oplysning om navn og antal deltagere.

Nykøbing Falster

Lokalgruppen Guldborgsund-Lolland indbyder medlemmer, pårørende og interesserede til emnemøde.

Torsdag d. 14. november

Fra kl. 19.00 til 21.00

Sted: Frivilligcentret i Nykøbing Falster, Banegårdspladsen 1 A.

Emne: "Faser i prostatakræftens udvikling og behandlingsmuligheder i de enkelte faser af udviklingen."

Foredragsholder er **Henriette Lindberg, overlæge, ph.d., onkologisk afdeling R, Herlev Hospital**. Henriette Lindberg har fra sit arbejde speciel erfaring med behandling i sygdommens senere faser.

Der serveres gratis kaffe/the.

Tilmelding: Asbjørn Rasmussen, tlf. 22 87 40 21 eller via e-mail: asseras@rasmussen.mail.dk.

Roskilde

Tirsdag den 3. december

Fra kl. 18.00 til 22.00

Bemærk. Nyt mødested!

Sted: Frivilligcenter Roskilde, Sct. Maria Park, Frederiksborgvej 2, 4000 Roskilde

Emne: Julearrangement i lighed med tidligere år, herunder amerikansk lotteri.

Deltagerantallet er begrænset til 55 personer grundet lokalernes størrelse, så tilmelding efter først til mølle princippet. Pris pr. deltager kr. 150,00 der omfatter maden, 1 øl + 1 snaps. Yderligere drikkevarer kan købes til rimelige priser.

Tilmelding: Bindende tilmelding senest torsdag den 28. november til Kræftens Bekæmpelse i Roskilde, tlf.: 46 30 46 60 eller mail: roskilde@cancer.dk.

Nykøbing Falster

Lokalgruppen Guldborgsund-Lolland indbyder i samarbejde med Nykøbing F. Aftenskoler, Kræftens Bekæmpelse Guldborgsund Lokalforening, Brystkræftgruppen Guldborgsund samt NETOP Lolland-Falster - medlemmer, pårørende og interesserede til et foredrag af Pjerrot.

Mandag 27. januar 2014

Fra kl. 19.00 til 21.00

Sted: Friserhuset, Frisergade 25. 4800 Nykøbing F.

Emne: Pjerrot fortæller om at have kræft tæt inde på livet.

Bakkens Pjerrot, Kurt Flemming, fortæller om de mange

frustrationer han oplevede, da hans kone, Sanne, tabte sin kamp mod kræft.

Billetter á kr. 50. Inkl. kaffe.

Tilmelding: Nykøbing F. Aftenskoler, tlf.: 54 85 87 87.

Nykøbing Falster

Lokalgruppen Guldborgsund-Lolland deltager sammen med Kræftens Bekæmpelse Guldborgsund Lokalforening, Brystkræftgruppen m. flere i Nykøbing F. Aftenskolers & Klinik Hallands SUNDHEDSMESSE. Vi indbyder medlemmer, pårørende og interesserede. Div. foredrag samt mange forskellige stande.

Lørdag 1. februar 2014

Fra kl. 10.00 til 16.00

Sted: Kulturforsyningen, Voldgade 1, 4800 Nyk. F.

Gratis adgang - ingen tilmelding!

Næstved

Tirsdag den 4. februar 2014

Fra kl. 19.00 til 21.00

Sted: Kræftrådgivningen i Næstved, "Det nye Livsrum" ved sygehuset, Ringstedgade 71, Næstved.

Emne: *Enten* det sidste nye og aktuelle stof fra lægevidenskaben om Prostatakræft, ved **overlæge Klaus Brasso**, Rigshospitalet, *eller* en psykolog, som vil fokusere på livet og helbredet, når man er angrebet af kræft i prostata.

Tilmelding: Senest torsdag den 30. jan. 2014 e-mail: hg@cancer.dk eller pr. tlf. 51 85 46 40 med oplysning om navn og antal deltagere.

Nykøbing Falster

Lokalgruppen Guldborgsund-Lolland indbyder medlemmer, pårørende og interesserede til temaaften.

Torsdag 27. februar 2014

Fra kl. 19.00 til 21.00

Sted: Frivilligcentret i Nykøbing Falster, Banegårdspladsen 1 A.

Emne: "Behandling/ behandlingsformer og muligheder med

specielt sigte på strålebehandling ved prostatakræft - inkl. protonbehandling og brachyterapi" ved **Overlæge Redas Trepiakas**, onkologisk & hæmatologisk afdeling, Næstved Hospital.

Der serveres gratis kaffe/the.

Tilmelding: Asbjørn Rasmussen, tlf.: 22 87 40 21 eller via e-mail: asseras@rasmussen.mail.dk.

Næstved

Onsdag den 19. marts 2014.

Fra kl. 19.00 til 21.00.

Sted: Kræftrådgivningen i Næstved, "Det nye Livsrum" ved sygehuset, Ringstedgade 71, Næstved.

Emne: *Enten* det sidste nye og aktuelle stof fra lægevidenskaben om Prostatakræft, ved **overlæge Klaus Brasso**, Rigshospitalet, *eller* en psykolog, som vil fokusere på livet og helbredet, når man er angrebet af kræft i Prostata.

Tilmelding: Senest den 14. marts pr. e-mail: hg@cancer.dk eller pr. tlf. 51 85 46 40 med oplysning om navn og antal deltagere.

Region Fyn

Odense

Tirsdag den 5. november

Fra kl. 19.00 til 21.00

Sted: Kræftens Bekæmpelse, Vesterbro 46, 1., 5000 Odense C

Emne: Årsag til og behandling af rejsningsproblemer.

Professor og læge Lars Lund.

Tilmelding: Senest den 4. november på tlf. 66 11 32 00.

Svendborg

Tirsdag den 26. november

Fra kl. 19.15 til 21.00

Sted: Kræftens Bekæmpelse, Brogade 35, 5700 Svendborg

Emne: Juleafslutning for såvel patienter som pårørende.

Tilmelding: Evt. til Per Jensen tlf.: 26 88 08 80.

Odense

Tirsdag den 3. december

Fra kl. 18.00 til 21.00

Sted: Kræftens Bekæmpelse, Vesterbro 46, 1., Odense C

Emne: Julefrokost, hyggeligt samvær med lille Julebuffet, pris kr. 100 inkl. 2 genstande. Ekstra øl og vand kan købes.

Tilmelding: Til Jørgen Skov på tlf. 40 13 60 07.

Odense

Tirsdag den 28. januar 2014

Fra kl. 19.00 til 21.00

Sted: OUH - ambulatoriet, indgang no. 29 i forhallen

Emne: Besøg på Urinvejskirurgisk ambulatorium samt information om mulighederne indenfor robotkirurgi ved prostatakræft.

Afdelingssygeplejerske Kent

Klinge Jensen viser rundt og besvarer spørgsmål.

Tilmelding: Senest den 24. januar til Jørgen på tlf. 40 13 60 07, eller Erik på tlf. 40 27 05 28.

Region Nordjylland

Aalborg

Fredage i lige uger

Fra kl. 10.00 til 12.00

Sted: Forhallen i Sygehus Syd, Hobrovej 18-22, Aalborg

Emne: "Patient til patient" er et samarbejde mellem Nordjyske patientforeninger og Aalborg Sygehus. PROPA deltager i dette samarbejde og har træffetid for mænd med prostatakræft fredage i lige uger. Pårørende er også meget velkomne.

Nykøbing Mors

Mandag den 11. november

Fra kl. 19.00 til 21.00

Sted: Støberisalen, Biblioteket, Holgersgade 7, 7900 Nykøbing Mors

Emne: Bækkenbundstræning og inkontinens.

Fysio- og uroterapeut Gunnvor Nicolajsen, Terapiafdelingen Sygehus Thy-Mors og Nordthy Klinik for Fysioterapi, Thisted, kommer med oplæg om bækkenbundens funktion, især dens betydning for kontinens funktionen og vandladningen,

Træning af bækkenbunden – hvad ved vi?

Efter kaffepausen bliver der mulighed for at stille spørgsmål. Til slut gives en kort instruktion i øvelser for bækkenbunden.

Tilmelding: Senest fredag d. 8. november til Sven Thor Larsen, tlf.: 97 72 23 43, e-mail: sventhor@mail.tele.dk eller Ole Jensen, tlf.: 97 92 53 70, e-mail: ojpropa@gmail.com

Nørresundby

Torsdag den 28. november

Fra kl. 18.30 til ca. 21.30

Sted: ÆldreSagens lokale, Torvet 5, 9400 Nørresundby

Emne: Julehygge.

Traditionen tro afholder vi igen Julehygge og vi sørger selv for underholdning, så medbring det gode humør. Der serveres en juleanretning til ca. kr. 100 pr. person, og drikkevarer kan købes til rimelige priser.

Tilmelding: Senest lørdag den 23. november til Willy Larsen, tlf. 98 17 04 03 / 40 40 26 04 eller Poul Erik Christensen tlf. 98 23 61 29 / 20 15 04 41 e-mail: pec@nordfiber.dk

Region Midtjylland

Østjylland

Den 1. tirsdag i hver måned

Fra kl. 19.30 til 21.30

Sted: Hejmdal, Kræftpatienternes Hus, Peter Sabros Gade 1, 8000 Aarhus C.

Emne: Samtalegruppe for prostatakræftpatienter og deres

pårørende (erfaringsudveksling) – tag gerne din ægtefælle / familie med. Der serveres kaffe / te og frugt for 10 kr.

Tilmelding: Gerne ugen før til aarhus@propa.dk eller telefonsvarer 22 38 26 24.

Østjylland

Mandag den 18. november

Fra kl. 18.30 til 21.00

Sted: Marselisborgcentret, bygning 8, P.P.Ørumsgade 11, 8000 Aarhus C. (god plads til parkering)

Emne: Vandladningsproblemer I forbindelse med prostatakræft. Fysioterapeut Jette Steffensen, Prostatateamet på Skejby Universitetshospital og læge ph.d.stud. Maria Staub Ervandian, Skejby Universitetshospital.

Kaffe og kage kr. 20,-.

Tilmelding: Senest mandag den 11. november til aarhus@propa.dk eller telefonsvarer på 22 38 26 24.

Østjylland

Onsdag den 22. januar 2014

Fra kl. 18.30 til 21.00

Sted: Marselisborg Centret, bygning 8, P.P.Ørumsgade 11, 8000 Aarhus C. (god plads til parkering)

Emne: Erfaringsudveksling mellem mænd med prostatakræft og pårørende. Se i øvrigt næste nummer af PROPA-NYT.

Østjylland

Bestyrelsen er ved at planlægge yderligere et par arrangementer i foråret 2014. Se næste nummer af PROPA-NYT.

Region Syddjylland

Aabenraa

Den anden tirsdag i hver måned

(undtagen december)

Fra kl. 13.00 til 15.00

Sted: Nørreport 4.1., 6200 Aabenraa

Emne: Træffetid for mænd med prostatakræft. Mød tidligere eller nuværende patienter fra PROPA. Pårørende er også meget velkomne.

Tilmelding: Til Kræftrådgivningen i Aabenraa på tlf. 74 62 51 50

Esbjerg

Den sidste mandag i hver måned

(undtagen december)

Fra kl. 12.30 til 14.30

Sted: Jyllandsgade 30, 6700 Esbjerg

Emne: Træffetid for mænd med prostatakræft. Mød tidligere og nuværende patienter fra PROPA. Pårørende er også meget velkomne.

Tilmelding: Til Kræftrådgivningen i Esbjerg på tlf. 76 11 40 40.

Vejle

Den anden onsdag i hver måned

(undtagen december)

Fra kl. 15.00 til 17.00

Sted: Beriderbakken 9, 7100 Vejle.

Emne: Træffetid for mænd med prostatakræft. Mød tidligere og nuværende patienter fra PROPA. Pårørende er også meget velkomne.

Tilmelding og kontakt: Peter. U. Juhl, på e-mail puj@propa.dk, SMS 23 95 28 61 eller tlf. 75 57 28 60.

Prostatakræftforeningen PROPA

Landsbestyrelsesmedlemmer og suppleanter

Medlemmer og andre interesserede bedes så vidt muligt henvende sig lokalt

Landsbestyrelsen

Landsformand

K. B. Madsen, Baldersvej 19,
4000 Roskilde
Tlf. 46 37 41 09 / 40 13 15 47
e-mail: madsenkb@mail.dk

Næstformand

Gert L. Christensen
Lysholmsvej 6, 4000 Roskilde
Tlf. 46 36 09 20
e-mail: glc@propa.dk

Kasserer

Kaj Rotbøl,
Boesvangen 2, 7120 Vejle Ø,
Tlf. 97 70 20 90 / 24 95 67 04
e-mail: kr@propa.dk

Regionsformand

Hovedstaden inkl. Bornholm
Paul Samsøe,
Høyrups Alle 28 B, 2900 Hellerup
Tlf. 39 61 29 14/40 35 35 16
e-mail: paul@paulsamsøe.dk

Regionsformand Sjælland

Gert L. Christensen
Lysholmsvej 6, 4000 Roskilde
Tlf. 46 36 09 20
e-mail: glc@propa.dk

Regionsformand

Fyn og omliggende øer
Niels Ejner-Jensen
Langelinie 144, 5230 Odense M
Tlf. 66 19 19 49
e-mail: nej@propa.dk

Regionsformand Nordjylland

Poul Erik Christensen
Hammershøj 47, Øland
9460 Brovst
Tlf. 98 23 61 29 / 20 15 04 41
e-mail: pec@nordfiber.dk

Regionsformand Midtjylland

Thorkild Rydahl
Skåde Skovvej 42,
8270 Højbjerg
Tlf. 86 27 98 88 / 40 45 18 35
e-mail: tr@trlaw.dk

Regionsformand Syddjylland

Peter Uldall Juhl
Bjert Vestervang 19, 6091 Bjert
Tlf. 75 57 28 60 / 23 95 28 61
e-mail: puj@propa.dk

Bestyrelsesmedlem

Jacob Løve
Amager Landevej 88, 1.tv.,
2770 Kastrup
Tlf. 32 51 03 90
e-mail: jl@propa.dk

Pårørende-repræsentant

Birthe Olsen,
Maglekæret 20 B,
2680 Solrød Strand,
Tlf. 56 87 08 34 / 60 71 74 26
e-mail: bo@propa.dk

Suppleanter til Landsbestyrelsen

Hovedstaden inkl. Bornholm
Jens Christian Birch
Æblevangen 5, 2765 Smørum
Tlf. 25 36 42 06
e-mail: jc@jcbirch.dk

Sjælland

Jørgen Hindhede,
Ibsgården 170, 4000 Roskilde
Tlf. 46 36 17 82 / 20 11 16 60
e-mail: privat@advojh.dk

Fyn og omliggende øer

Jørgen Skov
Chr. Lehns Vænge 65,
5270 Odense N
Tlf. 40 13 60 07
e-mail: joergen.skov@privat.dk

Nordjylland

Sven Thor Larsen,
Lillerisvej 15, Fredsø,
7900 Nykøbing Mors
Tlf. 97 72 23 43
e-mail: sventhor@mail.tele.dk

Midtjylland

Asger E. Knudsen
Akacieparken 25, 7430 Ikast
Tlf. 97 12 52 95
e-mail: aek@pc-privat.dk

Syddjylland

Jørgen Steffensen
Mølleparken 354,
6240 Løgumkloster
Tlf. 74 74 37 31 / 21 23 00 55
e-mail: jsteff@webspeed.dk

Inga Elisabeth Jensen,
Danmarksgade 20 1. th.
9900 Frederikshavn
Tlf. 26 29 27 47, e-mail:
ingaelisabeth@youseeme.dk

Erik Østergaard,
Tranevej 36, 5000 Odense C
Tlf. 66 13 72 73 / 40 27 05 28
e-mail: tryk-analyse@galnet.dk

Kai Verner Nielsen,
Strandhaven 136,
2665 Vallensbæk Strand
Tlf. 42 40 26 28
e-mail: kaiverner@yahoo.dk

Tilknyttet med særlige opgaver

Redaktør

Werner Klinth Jensen,
Klosterengen 89,
4000 Roskilde
tlf. 46 37 12 56,
e-mail: wkj@propa.dk

Webmaster

Johnny Ejs, Tølløsevej 4,
4330 Hvalsø
Tlf. 28 10 24 79
e-mail: joe@propa.dk

Sekretariatschef

Jens Ingwersen
Jernbanegade 23 B,
4000 Roskilde
Tlf. 33 12 78 28 / 29 93 93 66
e-mail: jin@propa.dk

Regionsbestyrelse og lokalgrupper i Hovedstadsregionen

Regionsbestyrelse

Regionsformand: Paul Samsøe
Høyrups Allé 28 B,
2900 Hellerup
Tlf. 39 61 29 14/40 35 35 16,
e-mail: paul@paulsamsøe.dk

Næstformand:

Jens Christian Birch
Æblevangen 5, 2765 Smørum
Tlf. 25 36 42 06
e-mail: jc@jcbirch.dk

Kasserer: Kai Verner Nielsen
Strandhaven 136, 2665 Vallensbæk Strand
Tlf. 42 40 26 28,
e-mail: kaiverner@yahoo.dk

Fagkonsulent for bestyrelsen:

Jørgen Petersen
Jernbanealle 34,
3060 Espergærde
Tlf. 49 13 57 07,
e-mail: jobe@email.dk

Pårørende-repræsentant:

Christina Lohmann
Gråpilevej 4, 2880 Bagsværd
Tlf. 44 98 61 13/40 27 36 96,
e-mail: solilohmann@privat.dk

Lokalgrupper

Lokalgruppe Storkøbenhavn

Formand: Axel Petersen
Søvej 6B, 2880 Bagsværd
Tlf. 21 28 31 97
e-mail: axel@petersen.mail.dk

Næstformand: Jens Nielsen
Sortedam Dossering 95A 3.tv.,
2100 København Ø
Tlf. 35 43 00 84,
e-mail: sortedam@post9.tele.dk

Lokalgruppe Nordsjælland

Formand: Roman Sumczynski
Baunevænget 50, Nødebo, 3480
Fredensborg
Tlf. 48 48 32 83 / 61 50 32 83
e-mail: roman@lic-mail.dk

Næstformand: Preben Byskov
Idrætsvej 19, 3200 Helsingør
Tlf. 24 25 74 07,
e-mail: byskov@larsen-byskov.dk

Lokalgruppe Amager

Formand: Jacob Løve
Amager Landevej 88, 1.tv.,
2770 Kastrup
Tlf. 32 51 03 90
e-mail: jl@propa.dk

Næstformand:

Vakant

Lokalgruppe Vestegnen

Formand: Kai Verner Nielsen
Strandhaven 136,
2665 Vallensbæk Strand
Tlf. 42 40 26 28
e-mail: kaiverner@yahoo.dk

Næstformand: Finn Gerdes
Strandmarksvej 46, 2.th.,
2650 Hvidovre
e-mail: fge@hvidovre.dk

Lokalgruppe Bornholm

Kontaktperson:
Flemming Vibe
Fiskergade 11, 3740 Svaneke
Tlf. 48 25 17 75,
e-mail: viri@mail.dk

Regionsbestyrelse og lokalgrupper for øvrige Sjælland

Regionsbestyrelse

Regionsformand:
Gert L. Christensen
Lysholmvej 6, 4000 Roskilde
Tlf. 46 36 09 20
e-mail: glc@propa.dk

Næstformand:

Jørgen Hindhede,
Ibsgården 170, 4000 Roskilde
Tlf. 20 11 16 60,
e-mail: privat@advojh.dk

Kasserer: Birthe Olsen,
Maglekæret 20 B, 2680 Solrød
Strand,
Tlf. 56 87 08 34 / 60 71 74 26
e-mail: bo@propa.dk

Bestyrelsesmedlem: Boye Koch
Lille Højbrøndstræde 3 B,
4000 Roskilde
Tlf. 40 28 47 70
e-mail: fotograf@boyekoch.dk

Bestyrelsesmedlem:

Bendt Larsen,
Asminderupvej 96,
4390 Vipperød
Tlf. 59 18 20 09
e-mail: bendterik@nypost.dk

Bestyrelsesmedlem:

Asbjørn Rasmussen,
Østre Allé 18, 4800 Nykøbing F
Tlf. 22 87 40 21
e-mail: asseras@rasmussen.
mail.dk

Bestyrelsesmedlem:

Hans-E. Pedersen,
Egernvænget 22, Brøderup,
4733 Tappernøje
Tlf. 44 95 13 03 / 40 17 53 03
e-mail: hans-e@email.dk

Bestyrelsesmedlem:

Poul Erik Andersen,
Sneserevej 50, 4733 Tappernøje
Tlf. 20 87 43 91
e-mail: pej@email.dk

Bestyrelsesmedlem:

Eske Brix
Balstrupvej 17, 4100 Ringsted
Tlf. 50 46 16 43
e-mail: eskebrix@gmail.com

Lokalgrupper

Lokalgruppe Nordvestsjælland

Formand: Bendt Larsen,
Asminderupvej 96,
4390 Vipperød
Tlf. 59 18 20 09,
e-mail: bendterik@nypost.dk

Bestyrelsesmedlem:

Svend Ejvin Jensen,
Havnevej 18, 2.tv.,
4000 Roskilde
Tlf. 24 27 49 06,
e-mail: svendejvin@gmail.com

Lokalgruppe Guldborgsund-Lolland

Formand: Asbjørn Rasmussen
Østre Allé 18, 4800 Nykøbing F
Tlf. 22 87 40 21, e-mail:
asseras@rasmussen.mail.dk

Næstformand: Kjeld Larsen
Lolle Allé 25, Grænge
4891 Toreby L.
Tlf. 54 86 94 50
e-mail: lolla@post.tele.dk

PR-medlem: Mogens Klarskov
Bomstræde 13, 4880 Nysted
Tlf. 24 48 94 27
e-mail: mk1941@mail.dk

Bestyrelsesmedlem:
Henning Jørgensen
Fuglekongevej 24, 4930 Maribo
Tlf. 25 78 99 45
e-mail: henning.rona@gmail.com

Lokalgruppe Næstved
Formand: Hans-E. Pedersen
Egernvænget 22, Brøderup,
4733 Tappernøje
Tlf. 44 95 13 03 / 40 17 53 03,
e-mail: hans-e@email.dk

Kasserer: Poul Erik Andersen
Sneserevej 50, 4733 Tappernøje
Tlf. 20 87 43 91
e-mail: pejk@email.dk

Bestyrelsesmedlem:
Hugo Lauritzen
Kjeld Abells Vej 6,
4700 Næstved
Tlf. 39 46 44 25 / 22 79 26 24,
e-mail:
hugo.lauritzen@stofanet.dk

Lokalgruppe Roskilde
Formand: Jørgen Hindhede
Ibsgaarden 170, 4000 Roskilde
Tlf. 20 11 16 60
e-mail: privat@advogh.dk

Bestyrelsesmedlem:
Poul Nørgaard
Ahornlunden 9, 2.tv.,
4000 Roskilde
Tlf. 46 13 83 08
e-mail: ahorn9@live.dk

Pårørende-repræsentant og kasserer: Birthe Olsen
Maglekæret 20 B,
2680 Solrød Strand
Tlf. 56 87 08 34 / 60 71 74 26
e-mail: bo@propa.dk

Bestyrelsesmedlem:
Boye Koch
Lille Højbrøndstræde 3 B,
4000 Roskilde
Tlf. 40 28 47 70
e-mail: fotograf@boyekoch.dk

Bestyrelsesmedlem:
Gert L. Christensen
Lysholmsvej 6, 4000 Roskilde
Tlf. 46 36 09 20
e-mail: glc@propa.dk

Bestyrelsesmedlem:
Svend Ejvin Jensen,
Havnevej 18, 2.tv., 4000 Roskilde
Tlf. 24 27 49 06,
e-mail: svendejvin@gmail.com

Lokalgruppe Ringsted
Formand: Eske Brix
Balstrupvej 17, 4100 Ringsted
Tlf. 50 46 16 43
e-mail: eskebrix@gmail.com

Regionsbestyrelse og lokalgrupper på Fyn og omliggende øer

Regionsbestyrelse Fyn
Regionsformand:
Niels Einer-Jensen
Langelinie 144, 5230 Odense M
Tlf. 66 19 19 49
e-mail: nej@propa.dk

Næstformand: Jørgen Skov,
Chr. Lehns Vænge 65,
5270 Odense N
Tlf. 40 13 60 07
e-mail: joergen.skov@privat.dk

Lokalgruppe Odense
Formand: Niels Einer-Jensen
Langelinie 144, 5230 Odense M
Tlf. 66 19 19 49
e-mail: nej@propa.dk

Næstformand: Jørgen Skov,
Chr. Lehns Vænge 65,
5270 Odense N
Tlf. 40 13 60 07
e-mail: joergen.skov@privat.dk

Kasserer: Dorthe Hartmann,
Flintagerløkken 53,
5250 Odense SV
Tlf. 65 96 16 62 / 61 60 16 62
e-mail: dhartmann@ofir.dk

Bestyrelsesmedlem:
Erik Østergaard,
Tranevej 36, 5000 Odense C
Tlf. 66 13 72 73, mob. 40 27 05 28
e-mail: tryk-analyse@galnet.dk

Selvhjælpsgruppe Svendborg
Per Jensen
Skovløkke 3, 5700 Svendborg
Tlf. 62 22 05 06
e-mail: propafyn@gmail.com

Michael Korsgaard Sørensen,
Sundhaven 10, Vindeby,
5700 Svendborg
Tlf. 66 11 11 23
e-mail: mks@propa.dk

Regionsbestyrelser og lokalgrupper for region Nordjylland

Regionsbestyrelse
Regionsformand:
Poul Erik Christensen
Hammershøj 47, Øland,
9460 Brovst
Tlf. 98 23 61 29 / 20 15 04 41,
e-mail: pec@nordfiber.dk

Næstformand:
Sven Thor Larsen
Lillerisvej 15, Fredsø,
7900 Nykøbing Mors
Tlf. 97 72 23 43,
e-mail: sventhor@mail.tele.dk

Kasserer: Willy Larsen
Åvej 24, Lindholm,
9400 Nørresundby
Tlf. 98 17 04 03 / 40 40 26 04,
e-mail: wlarsen@hotmail.com

Sekretær: Karen Hansen
Sorthøj 165, 9000 Aalborg
Tlf. 98 18 52 95,
e-mail: hansenkaren@hotmail.dk

Bestyrelsesmedlem:
Ole M. Jensen
Lundhøjparken 2,
9800 Hjørring
Tlf. 98 92 36 83 / 20 33 24 84 /
sommer 98 97 72 76,
e-mail: omj@has.dk

Pårørende-repræsentant:
Inga Elisabeth Jensen
Danmarksgade 20 1.th.,
9900 Frederikshavn
Tlf. 26 29 27 47, e-mail:
ingaelisabeth@youseeme.dk

Lokalgrupper
Lokalgruppe Thy/Mors
Formand: Sven Thor Larsen,
Lillerisvej 15, 7900 Nykøbing M
Tlf. 97 72 23 43,
e-mail: sventhor@mail.tele.dk

Næstformand: Ole Jensen,
Syrenvej 38, 7700 Thisted
Tlf. 97 92 53 70 / 29 80 06 38
e-mail: ojpropa@gmail.com

Sekretær: Bent Holmberg Nielsen
Grydehøjvej 18, 7950 Erslev
Tlf. 97 74 04 54
e-mail: ingerbent@mail.dk

Lokalgruppe Vendsyssel
Formand: Poul Erik Christensen,
Hammershøj 47, Øland,
9460 Brovst
Tlf. 98 23 61 29 / 20 15 04 41,
e-mail: pec@nordfiber.dk

Bestyrelsesmedlem:
Ole M. Jensen,
Lundhøjparken 2,
9800 Hjørring
Tlf. 98 92 36 83 / 20 33 24 84 /
sommer 98 97 72 76,
e-mail: omj@has.dk

Bestyrelsesmedlem:
Willy Larsen,
Åvej 24, Lindholm,
9400 Nørresundby
Tlf. 98 17 04 03 / 40 40 26 04,
e-mail: wlarsen@hotmail.com

Regionsbestyrelser og lokalgrupper for region Midtjylland

Regionsbestyrelse
Regionsformand:
Thorkild Rydahl
Skåde Skovvej 42
8270 Højbjerg
Tlf. 86 27 98 88 / 40 45 18 35
e-mail: tr@trlaw.dk

Næstformand: Asger E. Knudsen
Acasieparken 25, 7430 Ikast
Tlf. 97 15 45 45
e-mail: aek@pc-privat.dk

Kasserer: Arne Ellerup
Bakke Allé 9, 8230 Åbyhøj
Tlf. 24 46 53 51
e-mail: ellerup@stofanet.dk

Sekretær: Bent Daniel Kristensen
Dalgasgade 9. 1.tv.,
7400 Herning
Tlf. 97 12 37 65,
e-mail: bdk@lcdk.dk

Bestyrelsesmedlem:
Ole Brunbjerg
Granslevvej 6, 8370 Hadsten
Tlf. 21 24 01 99
e-mail: brunbjerg@elromail.dk

Lokalgrupper
Lokalgruppe Østjylland
Formand: Ole Brunbjerg
Granslevvej 6, 8370 Hadsten
Tlf. 21 24 01 99
e-mail: brunbjerg@elromail.dk

Bestyrelsesmedlem:
Thorkild Rydahl
Skåde Skovvej 42,
8270 Højbjerg
Tlf. 86 27 98 88,
e-mail: tr@law.dk

Kasserer: Arne Ellerup
Bakke Allé 9, 8230 Åbyhøj
Tlf. 24 46 53 51
e-mail: ellerup@stofanet.dk

Bestyrelsesmedlem:
Erling Rosendahl
Ydusvej 28, 8600 Silkeborg
Tlf. 86 81 09 05,
e-mail: rosendahl@rostech.dk

Bestyrelsesmedlem:
Benny Christiansen
Ll. Nørre-eris, Nørre-erisvej 5,
8382 Hinnerup
Tlf. 86 98 67 98
e-mail: bc@pc-privat.dk

Lokalgruppe Midtvest
Formand: Asger Knudsen
Acasieparken 25, 7430 Ikast
Tlf. 97 15 45 45
e-mail: aek@pc-privat.dk

Sekretær: Bent Daniel Kristensen,
Dalgasgade 9, 1.tv.,
7400 Herning
Tlf. 97 12 37 65,
e-mail: bdk@lc-dk.dk

Kasserer: Kaj Bjerg,
Birkevej 18, 6973 Ørnshøj
Tlf. 97 38 61 72
e-mail: unni.kaj@gmail.com

Pårørende-repræsentant:
Peter Jørgensen,
Svanevej 19, 7400 Herning
Tlf. 97 22 07 63,
e-mail: peter@midtvest-it.dk

Bestyrelsesmedlem:
Egon Møller,
Søvænget 60, 7451 Sunds
Tlf. 97 14 30 14,
e-mail: mail@egonmoller.dk

Bestyrelsesmedlem:
Kaj Lindbjerg
Sønderbakken 4, 7400 Herning
Tlf. 20 26 13 62
e-mail: dk.lindbjerg@email.dk

Bestyrelsesmedlem:
Egon Lambæk
Gudenåvej 89, 7400 Herning
Tlf. 97 12 52 95
e-mail: jyttta.egon@mail.dk

Regionsbestyrelser og lokalgrupper for region Syddjylland

Regionsbestyrelse

Formand: Peter Uldall Juhl
Bjert Vestervang 19, 6091 Bjert
Tlf. 75 57 28 60 / 23 95 28 61,
e-mail: puj@propa.dk

Næstformand: Jørgen Steffensen
Mølleparken 354,
6240 Løgumkloster
Tlf. 74 74 37 31 / 21 23 00 55
e-mail: jsteff@webspeed.dk

Kasserer: Tove Kilsgaard,
Susåvænget 39, 6710 Esbjerg V
Tlf. 40 53 55 55,
e-mail: kilsgaard@webspeed.dk

Sekretær: Betty Würtz,
Sdr. Skadsvej 32,
6705 Esbjerg Ø
Tlf. 75 16 05 06 / 51 31 13 05,
e-mail: bw-skads@live.dk

Lokalgrupper

Lokalgruppe Syd

Formand: Claus Carstens
Adelvej 35, 6500 Vojens
Tlf. 74 54 17 39 / 20 49 81 10
e-mail: carstens@tdcadsl.dk

Bestyrelsesmedlem:

Ejnar Jørgensen
Hovedgaden 42, 6360 Tinglev.
Tlf. 74 64 34 62 / 22 37 01 09,
e-mail: ejnar@mail.dk

Bestyrelsesmedlem:

Jørgen Steffensen
Mølleparken 354,
6240 Løgumkloster
Tlf. 74 64 34 62 / 22 37 01 09
e-mail: jsteff@webspeed.dk

Bestyrelsesmedlem:

Andreas Mathiasen
Brohovedvej 7,
6400 Sønderborg
Tlf. 42 80 58 18
e-mail: andreasmathiasen@gmail.com

Lokalgruppe Vest

Formand: Mogens Kilsgaard,
Susåvænget 39, 6710 Esbjerg V
Tlf. 41 60 55 55,
e-mail: kilsgaard@webspeed.dk

Næstformand:

Knud Skov-Petersen,
Seminarievej 109, 6760 Ribe
Tlf. 75 42 00 67,
e-mail: elseknud@stofanet.dk

Bestyrelsesmedlem:

Leon Østergaard Sørensen,
Tranevænget 3, 6760 Ribe
Tlf. 51 90 23 07,
e-mail: leon@stofanet.dk

Bestyrelsesmedlem:

Verner Bruun,
Jedsted Klostervej 73, 6771
Gredstedbro
Tlf. 75 43 15 31

Lokalgruppe Øst (Trekantområdet)

Formand: Peter Uldall Juhl,
Bjert Vestervang 19, 6091 Bjert
Tlf. 75 57 28 60 / 23 95 28 61
e-mail: peter.u.juhl@bjert.dk

Bestyrelsesmedlem:

Jacob Andersen,
Hærvejen 279, 7323 Give
Tlf. 75 80 32 15

Udvalg

Medicinudvalg

Formand: Marianne Cleemann,
Tlf. 46 36 17 82
e-mail: marianne@cleemann.org

Ole Jensen, tlf. 29 80 06 38
e-mail: ojpropa@gmail.com

Niels Ejner-Jensen
Tlf. 66 19 19 49
e-mail: nej@propa.dk

Birgit Lange (litteratursøgning)
e-mail: birgit@paulsamsøe.dk

K.B. Madsen

Jens Ingwersen, udvalgssekretær

Redaktionsudvalg

Formand: Jacob Løve, Hoved-
staden
Birthe Olsen, Sjælland
K.B. Madsen, Sjælland
Paul Samsøe, Hovedstaden
Werner Klinth Jensen, Sjælland
Jens Ingwersen, udvalgssekretær

Lisbeth Witting Dal, e-mail:
lwd.propa@gmail.com.
Indsamling af mødeinformatio-
ner til PROPAs NYT

Hjemmesideudvalg

Formand: Gert L. Christensen,
Johnny Ejs, webmaster
Jens Ingwersen, udvalgssekretær

Medlemskartotek og udsendelse af PROPAs NYT

Alle henvendelser vedrørende
medlemsregistrering og modta-
gelse af PROPAs NYT til:
Sekretariatet, tlf. 33 12 78 28,
e-mail: sekretariat@propa.dk

Sekretariat

Prostatakræftforeningen PROPAs
Jernbanegade 23 B,
4000 Roskilde
Tlf. 33 12 78 28 / 29 93 93 66
e-mail: sekretariat@propa.dk

Sekretariatet er åbent mandag-
fredag mellem kl. 10.00 og
14.00.

PROPAs landsmøde den 5. april 2014

Prostatakræftforeningens landsmøde afholdes

- På Ringsted Kongrescenter, Nørretorv 22, 4100 Ringsted
- Lørdag den 5. april 2014

Foreningens generalforsamling afholdes om formiddagen, og om eftermiddagen vil der være faglige indlæg.

Vi håber på stort fremmøde fra medlemmerne.

I næste nummer af PROPA NYT vil der være et udførligt program samt praktiske oplysninger og tilmeldingsprocedure.

**Bestyrelsen opfordrer til, at du allerede nu reserverer
lørdag den 5. april 2014 til PROPAs landsmøde**

